REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și a următórele Biuroŭrĭ de anunciurĭ:
în Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelika Nachf. Anton Oppelik. în Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr.
— Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séŭ 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Duminecă 45)

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă 2 fl.* pe an.
Pentru România si străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séŭ 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 246.—Anul LXIII. Brașov, Dumineca 5 (18) Noemvrie. 1900.

Sporirea funcționarilor.

Am auḑit și am cetit multe plângerĭ mai ales în urma crisei economice din anul trecut asupra neajunsurilor ce le crează funcționarismul în România. Dér orĭ cât de marĭ ar fi aceste neajunsurĭ totușĭ sunt aprópe disparente față cu bóla funcționarismului, ce bântue în statul ungar.

Erĭ comisiunea financiară a dietei a presentat acesteia raportul asupra preliminarului budgetar pe 1901. In acest raport se constată, că în decursul anului 1901 după acel preliminar se va înmulți numĕrul impiegaților statului cu 3171 inșĭ. Dela 1867 încóce în fiă-care an s'a înmulțit în mĕsură tot mai mare numĕrul funcționarilor statului, așa că acum sporirea s'a făcut cu acea sumă enormă de peste trei mii de amploiațĭ.

Una din foile șoviniste dela Pesta constată acésta cu mirare, așa că trebue sĕ ḑicem, că departe a ajuns funcționarismul, decă acum și aceia carĭ i-au tras și-i trag singurĭ folosul încep a se îngriji de atâta amar de funcționarĭ.

Pe noi ne-a cuprins de mult îngrijire, vĕḑĕnd cum se înmulțesc legiunile de funcționarĭ, carĭ formézā înafară de baionetele armatei, ale gendarmeriei și ale polițiștilor, singurul razim al guvernului și al întregului sistem, căcĭ vre-o simpatiă nu întêmpină acest guvern și sistem nicĭ chiar din partea poporațiunei curat maghiare.

De ḑecĭ de anĭ acéstă înmulțire stă în legătură strînsă cu crescerea șovinismului și cu faptul intristător, că patriotismul este esploatat de Maghiarĭ și de Maghiaronĭ séŭ renegațĭ pentru a-șĭ câștiga ușor merite, carĭ se pótă servi ca recomandare la împărțirea de posturĭ din partea statului.

Insĕ nu numai la stat, ci și în oficiile publice, comitatense și comunale bântue tot așa de cumplit bóla functonarismului, așa că cu drept cuvênt ḑice amintita fóiă, că în societatea maghiară clasa de mijloc inteligentă vĕḑĕnd, că póte sĕ ajungă ușor la câte un os de ros, câștigând o funcțiune publică pe socotéla budgetului, șĭ-a pierdut simțul și dorința de a-șĭ câștiga o esistență independentă; fiă-căruĭ om studiat îĭ trebuesce un oficiu și le e grózā de lupta pentru o esistență de sine stătătóre.

Acéstă împrejurare, ca și cealaltă, care face, ca prin acele legióne de funcționarĭ sĕ fiă încărcat peste mĕsură budgetul statuluĭ și sĕ fiă mărite sarcinele celor, carĭ nu trăesc din acest budget, încă ar maĭ fi de suportat, dér urmările politice ale uneĭ astfel de stărĭ de lucrurĭ intristézā maĭ mult pe numita fóiă, căcĭ, ḑice: acea națiune, a căreia inteligență constă în cea maĭ mare parte din funcționarĭ, n'are și nicĭ nu póte avé independență politică, căcĭ prin rudire și încuscrire cu legiónele de funcționarĭ, se póte ḑice, că încă și acele familiĭ stau sub influința nemijlocită a puteriĭ statuluĭ, carĭ nu trăesc din visteria statuluĭ.

La astfel de națiune ajunge, decă o mână despotică ia în stăpânire punctul central, adecă frênele guvernuluĭ, pentru-ca sĕ ducă cu sine întréga națiune.

Va sĕ ḑică urmările rele ale sporireĭ prea marĭ a funcționarilor publicĭ le vede fóia maghiară în sarcina financiară, în lânceḑirea vieței economice și în perderea independenței politice.

Noi însĕ maĭ cunóscem un rĕu, ce urmézā din funcționarismul unguresc și care, póte, precumpănesce pe tóte cele amintite. Și acesta este lesne de gâcit de orĭ-cine, care nu face parte din oștirea șoviniștilor maghiarĭ.

Este rĕul, că prin sporirea funcționarilor se sporesce și acéstă oștire șovinistă, se sporesce spiritul de intoleranță, de dușmăniă contra tot ce nu e maghiar și se sporesc asupritoriĭ noștri, căcĭ funcționarul public în statul ungar se consideră și astăḑĭ maĭ mult ca stăpân peste public, decât ca cel ce-ĭ dator a-l servi. Incă și aḑĭ e domnitóre credința în ceĭ dela putere, că nu funcționarul este pentru popor, ci poporul pentru funcționar.

Acesta este cel maĭ mare rĕu, căcĭ de s'ar găsi leac în tóte celelalte privințe, acest din urmă mare neajuns póte singur sĕ pericliteze nu numaĭ independența politică, dér cu timpul chiar și esistența statuluĭ. Nu-ĭ nimic ajutat încă prin aceea, că va înceta sporirea funcționarilor, ci se cere în interesul statuluĭ și al desvoltăriĭ sale normale sĕ se schimbe și cugetul și spiritul, de care sunt aḑĭ cuprinse legiónele de funcționarĭ din Ardeal, Bănat și Țera ungurésca.

Reuniunea femeilor române.

Brașov, 3 Nov. v.

Pe ḑiua de 6/19 a. c. este convocată adunarea generală ordinară a Reuniunei femeilor române pentru ajutorarea crescerei fetițelor orfane, în sala cea mare a gimnasiului român din loc.

In convocarea, ce s'a publicat deja în fóia nóstră și pe care o reproducem și astăḑĭ, se spune, că „pe lângă obiectele obicĭnuite“ va fi la ordinea ḑilei și alegerea comitetului pe un nou period de trei anĭ.

A fost, firesce, de lipsă de-a preveni membrele reuniunei, că este la ordinea ḑilei alegerea comitetului; fiind acesta un act fórte însemnat și de mare importanță pentru Reuniune, căcĭ dela buna conducere atêrnă în mare parte progresul și înflorirea Reuniunei. Nu este dér indiferent cum se alege și se compune comitetul și nu putem decât sĕ dorim, ca în alegerea lui adunarea generală sĕ fiă cât maĭ norocósă.

Ceea-ce însĕ nu găsim în amintita convocare este lipsa totală și de cea maĭ mică alusiune la un eveniment însemnat din viața Reuniunei, care nu maĭ putea fi tratat între „obiectele obicĭnuite“.

Acest eveniment se sĕvêrșesce acuma, séŭ, maĭ bine ḑis, s'a și sĕvêrșit, împlinind Reuniunea femeilor române 50 de anĭ dela înființarea și întărîrea statutelor ei.

Incă la începutul luĭ Septemvrie 1850 „Gazeta Transilvaniei“ a anunțat, că o deputațiune a „Cocónelor Reuniuneĭ române“ a fost primită în modul cel maĭ afabil de către Escelența sa baronésa Sofia de Wolgemuth, care, venind dela băi, a petrecut câte-va ḑile la Brașov, și că li-a promis, că va stărui pe lângă bărbatul sĕu, pe atuncĭ guvernator al Transilvaniei, ca sĕ intervină pentru aprobarea statutelor Reuniunei, carĭ au fost trimise prin guvern la ministrul trebilor interne. Tot de-odată numita Baronésă s'a înscris ca binefăcĕtóre, contribuind la fondul Reuniunei.

Nu mult după acésta, la finitul luĭ Octomvrie 1850, au sosit statutele Reuniunei femeilor române aprobate de înaltele locurĭ și comitetul Reuniunei anunță prin secretara sa d-na Zoița Ciurcu cu data de 10 Noemvrie st. n. 1850, că adunarea generală a Reuniunei a votat o adresă de mulțumire către guvern în numele sĕu și al orfelinelor și apelézā la femeile române din tótă Românimea de a contribui pentru orfane cu hăinuțe, încălțăminte, banĭ séŭ cu alte ajutóre trebuinciόse.

S'au împlinit așa-dér 50 de anĭ dela acea dată.

De aceea ne-a surprins, că nu se face amintire în convocarea adunărei de Lunĭ a Reuniunei, care ar trebui sĕ fiă o adunare jubilară, nicĭ măcar de vr'o propunere privitóre la serbarea jubileuluĭ acesteĭ Reuniunĭ, prima între Românĭ, și care a fost îmbrățișată și ajutorată cu însuflețire de femeile și de bărbații fruntașĭ din tóte părțile locuite de Românĭ.

Las' că înființarea Reuniunei femeilor române a fost un eveniment mare pentru cultura socială-națională a Românilor din orașul și ținutul Brașovului, dér Reuniunea este datóre și sentimentuluĭ de pietate și recunoscinței față cu marele public român de pretutindenĭ, care a contribuit în mod hotăritor cu sume marĭ la fondarea eĭ, sĕ nu lase din vedere o dată atât de însemnată în viéța nóstră culturală-socială, ci s'o onoreze după cum se cuvine.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Pastel.

Diminéță. Peste culme
  blând se uită mândrul sóre...
Vesel se rĕsfață valea
  în verdéță și'n rĕcóre,
Ér vâlcéua curge leneș
  printre florile de Maiŭ;
Lunca pare-un colț de raiŭ.
Fluturașii n'au astêmpĕr...
  aḑĭ se simt la largul lor...
Fac cu pajiștea înverḑită
  un contrast fermecător:
Argintate floricele
  risipite pe-un covor.
Și pe când vâlcéua plânge
  rĕtăcită 'n vre-un ungher,
Ciripit de pĕsĕrele
  se înalță către cer...
Și când vré sĕ spună lumeĭ
  de sub stânca înclinată
  Cât e de nemângâiată,
  Se trezesce iar plecată.
Valurile care vin ·
Le împing pe cele triste
  la lumină... la senin...
Și sburdalnice pe pietre
  se rostogolesc la vale...
. . . .
Mai în jos pe malul apei
  Cânt' un ciobănaș de jale
...Doina lui e viața nóstră,
  Viața lui e doina lui...
Și duios de dragul văii
  Și de dragul dorului
Flueru-i de fag rĕsună
  tot mai jalnic... mai încet...
. . . .
Tainic murmur ca de șópte
  se pornesce prin brădet...
Și tresare lumea tótă,
  ér copacii 'ncărunțițĭ
La duiósa nóstră doină
  stau pierduțĭ... par'că's vrăjițĭ
Și nu pot nicĭ s'o 'nțelégă
  nicĭ nu sciu de unde vine.
...Rugătorĭ 'șĭ 'nalță fruntea..,
  doritorĭ de vremĭ senine!

Z. Bârsan.

Despre frumseța limbei române.

— Fine. —

In fabulele lui Donicĭ și mai mult în cele ale lui Alexandrescu, despre care Delavrancea ḑice: Alexandrescu scie sĕ ridă și risul lui farmecă, dér și taie și sparie; el scie disgustat de present sĕ strige ca un colos, el scie sĕ invieze umbrele eroilor marĭ perdute în negura trecutului. La Alexandrescu veḑĭ o lume întrégă ascunsă sub pielea dobitócelor — popor întreg cu tóte vițiile lui. Tablourĭ frumóse ne represintă el în poesiile sale; astfel în Umbra lui Mircea la Cozia:

  Ale turnurilor umbre peste unde
    stau culcate
  Către țĕrmul din potrivă se întind,
    se prelungesc.

Aci el dă viéță umbrei, dându-ne înainte o frumósă figură de cuvinte, dând stilului sĕu energiă, grație și varietate, precum:

  Ș'ale valurilor mândre
    generații spumegate
  Zidul vechiŭ al mănăstirei
    în cadență îl isbesc.

Pare-că veḑĭ valurile isbindu-se regulat, neforțate de vr'un eveniment natural, ci în restimpurĭ mĕsurate. O altă frumósă figură aflăm în următórele:

  Dintr'o peșteră din rîpă
    nóptea ese, mĕ 'mpresor
  De pe muche, de pe stâncă
    chipurĭ negre se scobor

unde nóptea e personificată, ér umbra stâncilor e înfățișată prin chipurĭ vii, carĭ mișcă, se scobor.

Nu maĭ puține frumsețĭ (stilistice) de limbă aflăm în baladele nóstre în deosebĭ la Negruzzi și la Coșbuc. Cetind baladele acestor doi vom vedé cât de mult a contribuit Negruzzi la regenerarea limbei și drăgălașele compoziții ale meritatului Coșbuc la perfecționarea ei. Ca esemplu avem dela Negruzzi „Aprodul Purice“, un episod din viéța lui „Ștefan cel Mare“ ér baladele lui Coșbuc în general sunt de o frumséță neîntrecută, dând astfel o grație și perfecțiune neîntrecută limbeĭ românescĭ prin drăgălașele sale comparațiunĭ și întorsăturĭ de frase.

Popularitatea, de care se bucură scrierile luĭ, ne dovedesc în destul frumsețea

Revista politică.

Astădĭ se încheie sesiunea a patra a *dietei ungare* şi Marţia viitóre se va începe sesiunea a cincea şi cea din urmă, care va dura până în primăvara anului viitor, când espirând mandatul camerei actuale, se vor orêndui alegerĭ nouĕ generale de deputaţĭ.

In primele dile ale sĕptĕmânei dieta a sfirşit şi desbaterea specială a proiectului de lege despre căsĕtoria archiducelui moştenitor de tron, şi proiectul a fost primit cu mare majoritate. Desbaterea acestui proiect a răpit dietei timp fórte mult, aşa că guvernul este adus acum în încurcătura de a nu puté sĕ-şĭ voteze budgetul pe anul 1901. Până la sĕrbătorile Crăciunului îi este peste putinţă dietei de a desbate întreg preliminarul de budget. Din causa acésta guvernul va cere o îndemnisare budgetară de patru lunĭ, şi spre scopul acesta va şi presenta un proiect de lege pe la începutul lui Decemvrie.

*

Din *Austria* puţine scirĭ au sosit sĕptĕmâna acésta. In ajunul alegerilor pentru parlamentul central din Viena, partidele austriace ţin adunărĭ electorale în diferite localităţĭ. Până acum nicĭ una din partide n'au arătat semne, că se însufleţesc de programa guvernului Koerber, chiar nicĭ partida Germanilor aşa disĭ progresiştĭ care este cea mai mare dintre partidele germane în „Reichsrath“ şi care odinióră dedea tonul în politica internă a Austriei.

O viuă mişcare electorală este — după cum am arătat — la Românii din *Bucovina*, unde s'au început de vre-o dece dile alegerile de electorĭ. Aderenţii partidului poporal naţional au obţinut succese frumóse în câte-va cercurĭ electorale, în mânia tuturor uneltirilor guvernului şi a sluşbaşilor sĕĭ, carĭ şĭ-au dat marĭ silinţe a reţiné pe alegĕtorii românĭ de a-şĭ da votul pentru electorii aderenţĭ a numitului partid. Printre cei-ce au luat parte viuă la combaterea candidaţilor românĭ, au fost şi Ovreii pururea gata de a da mâna şi în Bucovina cu duşmanii juraţĭ ai românismului.

*

Din *Bosnia*, despre care s'a vorbit aşa de mult în timpul din urmă de când cu planul de construirea nouĕlor căi ferate bosniace, sosesce o scire importantă. Guvernatorul provinciilor ocupate şi ministru comun de finanţe Beniamin *Kallay*, a plecat alaltăerĭ din Serajevo, ca sĕ facă o călĕtorie mai lungă prin Bosnia şi Herţegovina. Se asigură, că acéstă călĕtoria stă în legătură cu plângerile deputaţiunei bosniace. Se scie, că înainte cu câte-va lunĭ o deputaţiă de mohamedanĭ bosniaco-herţegovienĭ s'a dus la Budapesta, ca sĕ predea monarchului un memorand. Nu i-a succes însĕ a ajunge la treptele tronului. In urma acésta Mohamedanii au încercat sĕ fiă primiţĭ de Sultanul, dér nicĭ aicĭ n'au avut'o mai bine, li-s'a refusat o audienţă. Acum se dice, că Beniamin Kallay ar avé de gând sĕ mulcomescă pe Mohamedanĭ, şi de aceea a întreprins el călĕtoria din cestiune.

Interesant este şi ceea-ce scrie fóia ruséscă „*Svjet*“ despre deputaţiunea mohamedană. Diarul din Petersburg asigură, că ea va merge cu plângerile ei la *Ţarul Rusiei* şi i-se va alătura şi o deputaţiune a ortodoxilor din Bosnia, care va preda Ţarului plângerea, că li-s'a despoiat biserica de vechia autonomiă şi averile bisericescĭ li-au fost confiscate. „Svejt“ adauge însĕ, că probabil nicĭ Ţarul nu-i va primi, dér — dice — Rusia trebue sĕ se intereseze de causa lor, fiind-că şi ea s'a învoit ca în provinciile ocupate Austria sĕ facă ordine.

*

Evenimentul cel mai însemnat la ordinea dilei în străinătate sunt fără îndoială *condiţiunile de pace a puterilor cu China.* Ambasadorii străinĭ din Peking s'au întrunit dilele trecute într'o conferenţă comună şi în 9 puncte au stabilit definitiv condiţiunile pe lângă carĭ marile puterĭ ar fi gata sĕ încheie pacea cu China. Inainte de tóte i-se cere Chinei sĕ ridice fostului ambasador german br. Ketteler un monument pe locul unde a fost omorît şi prin inscripţiunĭ săpate în el sĕ arate părerea de rĕu pentru crima sĕvĕrşită. Cer mai departe puterile, ca împĕratul Chinei sĕ trimită un prinţ împĕrătesc în Germania, care sĕ predea împĕratului german o scrisóre a împĕratului chines, în care acesta sĕ céră ertare. Mai cer, ca China sĕ pedepséscă cu mórte pe cei vr'o 11 prinţĭ împĕrătescĭ şi înalţĭ funcţionarĭ, ale căror nume au fost comunicate. China sĕ plătéscă despăgubirĭ de rĕsboiŭ în sumă de 2000 de milióne francĭ; Ciung-li-yamenul sĕ fiă desfiinţat; fortăreţele dela Taku şi alte fortăreţe de pe malul Pecili sĕ fiă dărîmate etc.

Condiţiunile acestea fórte aspre şi umilitóre nu vor fi de sigur primite de China aşa într'o rĕsuflare, şi urmarea va fi, că rĕsboiul are sĕ se continue încă timp îndelungat.

Bóla Ţarului.

Nu numai privirile Rusiei, dér ale lumei intregĭ sunt îndreptate spre Livadia, unde petrece familia Ţarului Nicolae II. Causa? Inainte cu câte-va dile se lăţise prin foi scirea, că Ţarul e bolnav de influenţă. Scurt după acésta s'a publicat însĕ un buletin medical, în care se constată, că Ţarul zace bolnav de *tifus*.

Scirea s'a lăţit ca fulgerul în lumea 'ntrégă şi a produs pretutindenĭ durerósă impresiune. In *Berlin*, spune o telegramă, scirile îngrijitóre despre îmbolnăvirea Ţarului au produs surprindere. Chiar nicĭ la ambasada rusescă de acolo nu se scia nimic despre grabnica întórcere spre rĕu a stării sănĕtăţii Ţarului, şi scirea a deşteptat cu atât mai mult o neobicĭnuită compătimire în cercurile politice şi diplomatice.

Şi la *Coppenhaga* au sosit scirĭ neliniştitóre. Mama Ţarului, care petrece acolo, a trimis îndată la Livadia pa moştenitorul de tron marele duce Mihail.

„*Vossiche Zeitung*“ din Berlin face nisce comentarii interesante din incidentul acesta. Fóia germană dice, că faptul, că cei din Livadia au credut necesar a-se da buletine despre starea Ţarului şi nu se face secret din îmbolnăvirea lui, lasă a-se presupune, că o mare îngrijire i-au cuprins asupra vieţii simpaticului domnitor. E lucru cunoscut, că curtea rusescă, mai mult decât tóte celelalte curţĭ europene, se îngrozesc de a deştepta nelinişte în straturile largĭ ale poporaţiunii prin raporturĭ despre bóla domnitorului. Deşi Ţarul e de construcţiune trupéscă slabă, starea sănĕtăţii lui nu póte totuşĭ sĕ deştepte îngrijirĭ estra-ordinare, fiind-că până acum n'a fost slăbit prin bóle mai grele.

Mórtea Ţarului — continuă numita foiă — ar fi o mare lovitură pentru Rusia. Ţarul n'are copii de parte bărbătéscă, ér cele trei fiice, pe carĭ le are, n'au drept la succesiunea tronului şi în casul unei catastrofe, tronul i-ar compete fratelui sĕu, marele duce Mihail, presupunĕndu-se firesce că împĕrătésa, care e în stare binecuvêntată, n'ar da nascere unui băiat. Dér chiar décă Ţarevna ar da nascere unui băiat, ar urma o lungă regenţă. Aşa se pare, că şi Ţarul s'a gândit la acésta, fiind-că a dispus înainte asupra regenţei şi a tutoratului. In privinţa acésta legile de casă ale familiei domnitóre rusescĭ dau Ţarului teren liber de dispoziţiune.

Fóia germană îşĭ finesce comentariile sale într'un chip, care lasă a se presupune, că îmbolnăvirea Ţarului nu se reduce la cause naturale. Ea dice: „Abia îi vine omului sĕ crédă, că în Livadia raporturile sanitare sunt atât de rele, încât nicĭ persóna domnitorului n'a putut fi scutită de molipsire“.

Interesante sunt şi comentariile foilor englese. „*Standard*“ d. e. scrie, că atât din motive personale, cât şi din cause politice Anglia doresce Ţarului o reînsănĕtoşare cât mai grabnică. „Trăim timpurĭ seriόse. Rusia ocupă faţă cu China o posiţiune escepţională, care tocmai acum dă mult de gândit tuturor puterilor din lumea civilisată. Ar fi o mare nenorocire, décă influenţa Ţarului Nicolae II ar lipsi din causa bólei pe timp cât de scurt“.

SCIRILE DILEI.

— 4 (17) Noemvrie.

Aniversarea căsĕtoriei Suveranilor românĭ. Cu prilejul a 31-a aniversărĭ a casĕtoriei Maj. Lor, d. prim ministru Carp a trimis la Castelul Peleş, în numele miniştrilor, următórea telegramă M. M. L. L. Regelui şi Reginei:

De 31 anĭ decând aţĭ legat destinele vóstre de acelea ale poporului român, aţĭ dat de pe înălţimea tronului exemplele tuturor virtuţilor. Consiliul de miniştri rógă pe A-Tot-Puternicul, de a acorda Majestăţilor Vóstre multe dile fericite încă, spre a conduce multĭ timp încă poporul nostru. P. P. Carp.

I. P. S. Sa Metropolitul Mihalyi va lua parte în 25 Noemvrie n. c. la sânţirea bisericei din Gârbova de jos.

„Cuvêntul regelui“. Sub titlul acesta înregistrézĕ foile unguresci scirea, că Majestatea Sa monarchul primind alaltăerĭ o deputaţiune a dascălilor ungurĭ, carĭ au pregătit un album din incidentul celei de a 70-a aniversărĭ a Majestăţii Sale, şi mergênd sĕ i-l predea, la vorbirea de omagiu a unuia din dascălĭ monarchul sĕ fi rĕspuns: „*Cresceţĭ tinerimea în patriotism*“. Foile şoviniste maghiare fac acum capital politic din cuvintele monarchului, pe carĭ esplicându-le dic, că Maj. Sa a îndemnat dăscălimea maghiară sé dea tinerimei „educaţiă patriotică *maghiară*“.

Şcolĭ române în Macedonia. Inalta Pórtă a autorisat deschiderea de şcolĭ românescĭ la Premeti, Berat, Ferica, Grădiştea, Lunca, Durazzo, Caeaia şi Tivana, din Macedonia.

Pregătirĭ pentru primirea lui Krüger. Pe diua de Marţĭ, 20 Noemvrie n. preşedintele Transvaalului e aşteptat sĕ soséscă în portul din Marsilia (Francia). Cincĭdecĭ şi cincĭ de oraşe francese trimit pe primarii lor la Marsilia spre a aduce omagii preşedintelui Krüger. Comitetele burofile rusescĭ, olandese, francese şi belgiane trimit de asemenea pe representanţii lor spre a saluta pe bĕtrânul preşedinte. Autorităţile francese însĕ se vor reţine dela orĭ

---

limbei, ér diferitele epitete înfrumseţătóre le întêlnim la tot rêndul. Dér mai multă frumseţă în limba română aflăm în poesiile nóstre de cuprins liric. Astfel cetind „Florile Bosforului“ de Bolintineanu ne simţim pĕtrunşĭ de desfătĕtórele frumseţĭ ale orientului. Despre *lirica* lui Bolintineanu dice *Ar. Densuşian.*

„Nicĭ odată până adi mai dulcĭ, mai puternice şi mai mişcătóre accente elegice n'a scos vr'un poet la noi; ér baladele lui istorice au primit perfecţiunea cea mai înaltă, încât nimenĭ n'a mai cutezat a-şĭ mĕsura puterile cu creaţiunile lui. Avêntul fantasiei, plasticitatea espunerii, focul sentimentului vĕrsat în ele, lumea de nouĕ vederĭ şi idei sunt neimitabile. Multe din poesiile lui au fost traduse şi în alte limbi, dându-li-se astfel valóre universală“.

Limba lui Bolintineanu este de o lină cadenţare, ér asemĕnările lui răpitóre. Astfel avem în poesia: O fată têněra pe patul de mórte:

Ca robul, ce cântă amar în robie
Cu lanţul de braţe un aer doios,
Ca rîul ce geme de rea vijelie
Pe patu-mĭ de mórte eu cânt dureros
Şi ast-fel ca crinul de viscole rele
Pe patu-mĭ de mórte d'odat am cădut

O prosopopee frumósă aflăm în poesia: Mihaiŭ scăpând stindardul:

Nóptea se întinde şi din géna sa
Argintóse lacrimĭ preste florĭ vĕrsa

Frumóse asemĕnărĭ şi epitete ornante mai avem la el ca:

Intr'o sală întinsă printre căpitanĭ
Stă bĕtrânul Mircea încărcat de anĭ

şi 'n alt loc:

Astfel după délurĭ verdĭ
şi numai florĭ
Stă bĕtrânul munte
albit de ninsorĭ

De o rară frumseţe sunt espresiunile onomatopoetice:

In murmură surdă vorbele-i se înécă
Căpitanii scot spadele din técă

şi în poesia „Mihnea şi Baba“:

Mihnea încalecă, calul sĕu tropotă
fuge ca vêntul,
Urlă pădurile, făşie frundele,
geme pămêntul.

Dér de o netăgăduită frumseţă limbistică sunt creaţiunile aşa numitului rege al poesiei, V. Alexandri. Pastelurile sunt adevĕrate bucolice, carĭ pot fi puse în asemĕnărĭ cu bucolicele renumitului poet roman Virgil. Acestea, cum dice Şăineanu, sunt tablourĭ, carĭ au întrodus o notă originală plină de gingăşiă în lirica românéscă, ér cum dice eruditul literat şi bărbat de stat Titu Maiorescu: Scrierĭ idilice însufleţite de o simţire aşa de curată şi puternică a naturei în cât au devenit fără comparare cea mai mare podóbă a poesiei române, a poesiei în de obşte; astfel avem: „Sfêrşit de tómnă“, „Óspeţii caselor nóstre“, „Cocostârcii şi rêndunelele“, „Iérna“, „Sĕmĕnătorii“, „Primăvara“.

In doinele lui de-asemenea aflăm o limbă fluentă, plăcută şi curată, ér meritul lui este cu atât mai mare, cu cât scrierile erau făcute în timpul luptelor aprige între limbiştii noştri. El însĕ prin simţul sĕu poetic şi prin împrejurarea, că subiectele sale le avea mai tot-déuna în poesiile populare, împrejurare, ce l'a ferit de rătăcirĭ, putem dice, că a asigurat viitorul limbei nóstre românescĭ.

Esemple de o limbă limpede, de o seninătate poetică şi veselă avem în „Adio Moldovei“, „Scumpă ţéră şi frumósă“ sĕu în „Sentinela română“.

Din vêrful Carpaţilor,
din desimea bradilor
Repedit'am ochiĭ mei
ca doi vulturĭ sprintenei.

„Dan Căpitan“, „Peneş curcanul“ de asemenea ne ilustrézĕ în de-ajuns cele afirmate.

Dér şi mai bună dovadă despre farmecile limbei române aflăm în scrierile regretatului poet-filosof Michail *Eminescu*, scrierĭ, carĭ mai mult ca ale lui Bolintineanu şi chiar Alexandri se bucură de un renume universal. Frumseţea superióră de idei îmbrăcată într'o formă plastică melodiósă; concordanţa minunată dintre fond şi formă se vede şi din împrejurarea, că au impus de sine ca şi superioritatea de spirit. Impresionat de poesia poporală el cele mai înalte idei şi cugetărĭ le-a îmbrăcat in drăgălaşele forme ale versului poporal. Spre ilustrare cetim doina: „Ce te legenĭ codrule“ şi „Dela Nistru pân' la Tisa“. In doina acésta predată în cel mai admirabil spirit popular, se arată felul lui de a vedé presentul trist în asemĕnare cu trecutul glorios. „Dela Nistru pân' la Tisa“ „Din Hotin şi pân' lă mare“, „Din Boian la vatra Dorniĭ“, „Din Sătmar pănă 'n Să-

ce manifestațiune. — Din Paris se telegraféză, că Dr. Leyds, representantul Transvaalului în Bruxella, după ce a conferit cu ministru frances de esterne Delcassé, s'a întors din Paris la Bruxella, unde se pregătesce o primire impunĕtóre președintelui Krüger.

Luptă între Austriacĭ și Boxerĭ. Comandantul escadrei austro-ungare în China telegrafézĕ, că un detașament austro-ungar va lua parte la espediția trimisă în nord-vestul Pekingului. Compania de marină austro-ungară a întêlnit la Paotingfu, 10 chlm. de Peking o bandă de Boxerĭ și a împușcat 3 șefi, ér pe cei rĕmașĭ i-au supus la diferite alte pedepse.

Venitele căilor ferate române, în primul semestru al anului acestuia, presintă o scădere de 4 și jumĕtate milióne, fața cu prevederile. In al doilea semestru însĕ, încasările presintă un mers mai prosper, așa că prevederile semestrului al doilea se vor realisa pe deplin.

Distincțiune cu medaliă de aur. Tînĕrul român *Victor Stefănescu*, fiiul eruditului măestru și compositor George Stefănescu, elev al școlei speciale de architectură din Paris, a obținut la esamenul general al anului a 2-lea medalia de aur.

Cununii. D-l *George Hamsea* din Tohanul nou și d-șóra *Marióra V. Minișca* din Poiana sărată se vor cununa în 12 (25) Noemvre în biserica din Poiana sărată.

— D-l *Vasilie Ivan* învĕțător în Turcheș și d-șóra *Rachița I. Pașcu Căciulă,* fiica fostului sub-jude de-acolo se vor cununa mâne, Duminecă în biserica rom. gr. or. din Turcheș.

— D-l *Ioan Cârcu* învĕț. în Reteag și d-șóra *Ludovica Bezerița* din Arpașteu se vor cununa în 18 Noemvre st. n. în biserica gr. cat. din Arpașteu.

Sfînțirea bisericei din Ibănescĭ se va face în 8 (21) Noemvrie a. c. începênd la 8 óre a. m. prin P. O. D. protopresbiter Galacteon Șiagău, ca delegat archieresc asistat de preoțimea tractuală. Séra petrecere pentru inteligență și popor „separat". Inceputul la 7 óre. Intrarea: pentru inteligență de persónă 1 cor. de familiă 2 cor., ér pentru popor de familiă 1 cor. — *Oficiul parochial gr. or.*

Societatea de lectură ped.-teol. română din Arad s'a costituit în ședința I. ordinară ținută în 3 Nov. c. n. sub presidiul Prea Cuvioșiei Sale D-lui director Aug. Hamsea, pe anul școlar 1900/1901 în modul următor: Vice-preș.: Mihai Zomborean, cl. c. III. Secretar: Victor C. Fizeșianŭ, cl. c. II. Notarĭ: Aurel Popa, cl. c. III și Nicolae Tomiciu, ped. c. IV. Cassar: Victor Aga, cl. c. II. Bibliotecarĭ: Romul R. Rațiu cl. c. I. și Constantin Mihaiu ped. c. IV. Controlorĭ: Retru Nemet cl. c. III, Ioan Popescu, cl. c. I. și Nicodim Bugariu, ped. c. IV. Comisia literară: Const. Mihulin, cl. c. III, Teodor Popa, cl. c. II Zaharie Moga, cl. c. I. Grigoriu Ceontea, Moise Mariș și Atanasie Sirca, ped. c. IV, Ioan Giuchiciu și Nicolae Raicu, p. c. III.

Societățĭ de lucrătorĭ în Francia. Pe când noi nu putem urni grosul poporului, noi și puterea lui, poporul mai cu bunăstare, sĕ se închege în însoțirĭ economice spre binele sĕu propriu, — pe atuncĭ în Francia, unde lumina învĕțăturii a străbătut până la cei mai de jos, la lucrătorĭ și la dilerii sĕracĭ, încât adĭ nicĭ dilerul cel mai slab nu sĕ lasă sĕ nu cetéscă o fóie óre-care, luată cu 2—3 crucerĭ, — în acéstă Francie ómenii sunt așa de încredințațĭ de folosul întovărĕșirilor de tot felul, încât ne mai vorbind de însoțirile cu miile a ómenilor învĕțațĭ, de a comercianților, măestrilor etc., singur lucrătorii s'au închegat în atâtea însoțirĭ carĭ sĕ-i ajute în munca lor, în lipsurile lor, în căutarea de lucru, etc., cât noi abia vom crede. Sunt peste tot 2324 însoțirĭ cu 437.000 de membrii. Și când te gândescĭ că noi câte însoțirĭ avem! Atâtea că le putem numĕra pe tóte și de tóte felurile, pe degete!..

O gróznică nenorocire s'a întêmplat dilele acestea la circul de taurĭ din Pednigrez (Spania). In circ era lume multă și tocmai se începuse jocul. „*Espadianul*" (cel care nĕvălesce întâia-óră sĕ întărîte taurul) era în fața taurului când de odată se audi un sgomot asurditor. Cădu adecă schela unde erau aședate scaunule pentru public și ómeniĭ cădură claie peste grămadă. Atuncĭ taurul se speriase rĕu și se aruncă asupra ómenilor, carĭ grăbiau sĕ iese din circ. In învălmășala cea mare 12 ómenĭ au fost omorîțĭ, ér 300 greu rănițĭ.

Procesul asasinilor bulgarĭ.

Lunia trecută s'a început marele proces înaintea curții cu jurațĭ de Ilfov, în Bucurescĭ, în afacerea asasinatelor și complotelor bulgare.

Curtea este compusă astfel: Președinte: Dem. Giuvaru, consilier la curtea de apel în Bucurescĭ; judĭ asesorĭ: Popescu-Cudalba și G. Vlasto. Fotoliul ministeriului public e ocupat de Mateiŭ Ciocârdie, procuror general pe lângă curtea de apel și Emil Miclescu, prim-procuror. Ca tălmaciu funcționéză Lazar Duma, interpretul legațiunei române la Sofia.

Juriul e compus din jurații: Dr. Victor Babeș, I. Mănescu, B. Assan, Dim. Roșiu, Dem. Matac, Ch. Otulescu, N. Vlădescu, I. Carcalețeanu, Stef. Sichleanu, C. Chiru, Ilie Zamfirescu și A. F. Robescu. Jurațĭ suplementarĭ sunt: D. I. Movileanu și P. Gârboviceanu.

Sunt trașĭ în judecată toțĭ individii, carĭ au fost amestecațĭ, fiă în asasinatul lui Fitowski (Bulgar ucis în 11 Febr. a. c. în Bucurescĭ), fiă în asasinatul Românului Stefan Mihăileanu, fiă în complotul contra Regelui Carol. Acusații sunt nouĕ inșĭ, toțĭ Bulgarĭ, dintre carĭ fiă-care este pădit de câte un gendarm.

Étă starea lor civilă după interogatorul preliminar ce li-s'au luat:

Boiciu Ilieff, Bulgar de 38 anĭ, născut la Stenik, grădinar. A locuit mai înainte la Constantinopol și apoi în Sofia; are de apărător pe advocatul Butoianu.

Nicola Miteff, Bulgar de 28 anĭ, născ. în orașul Custendje, (Bulgaria), domiciliat în Sofia (strada Vituska), birtaș; îl apĕră adv. Sipsomo.

Mitu Stoiceff, Bulgar de 28 anĭ, născ. în Sofia, bucătar, domiciliat în strada „Țarul Simion" Nr. 86 (Sofia); îl apĕră adv. Const. Lahovary.

Christu Carambuloff, Bulgar macedonean, de 30 anĭ, născ. la Prilep, vêndĕtor de covrigĭ, domiciliat în Bucurescĭ, a fost deja urmărit de justițiă și arestat în Bulgaria pentru propaganda macedoneană; îl apĕră adv. Poenariu Bordea.

Alexandru Trifanoff, Bulgar de 19 anĭ, născut la Varna, stud. în sciințele politice, secțiunea diplomatică, domiciliat la Bucurescĭ, „Calea Văcărescĭ" 38; îl apĕră adv. Victor Fotescu și Valerian.

Stoian Dimitroff, Bulgar macedonén, de 19 anĭ, născut la Skopia, croitor, domiciliat în Bucurescĭ, strada „Dimitrie Bolintineanu" Nr. 13; îl apĕră adv. Al Brăescu.

Spiru Alexoff, Bulgar de 32 anĭ, născ. la Scyp, bragagiu, domiciliat la Bucurescĭ, „Calea Moșilor" Nr. 318, îl apĕră adv. Camil Dumitrescu.

Achim Peteff, Bulgar, de 25 anĭ, născ. la Lovcea, stud. în sciințele polit., domiciliat în Bucurescĭ, str. „Lebedei" Nr. 6, îl apĕră adv. Vanghele.

Nicola Bogdanoff dis Hagiu, Bulgar macedonen, tinichigiu, născ. la Prilep, Macedonia, domiciliat în Bucurescĭ, str. „Cantemir" Nr. 56, e apĕrat de adv. N. Durma.

După-ce grefierul a cetit actul de acusațiune au urmat *interogatoriile acusaților.*

In ședința de Marțĭ a fost interogat *Boiciu Ilieff* ucigașul lui Fitowsky, care spune, că a avut ordin dela Sarafoff sĕ ucidă pe Fitowsky, dis „spion turcesc". Sarafoff i-a dat și toporul, cu care a omorît pe Fitowsky în nóptea de 11 Februarie 1900. A fost amestecat în omor și Nicola Miteff, ér Carambuloff și Trifanoff i-au dat ajutor lui Boiciu Ilieff.

In ședința de Miercurĭ s'a luat interogatorul lui *Nicola Miteff*, care a mărturisit complicitatea sa la asasinatul lui Fitowski, dicênd, că o adunare de popor din Sofia a hotărît uciderea lui. Arată întêlnirile ce le-au avut complotiștii cu Sarafoff, recunósce, că dela acesta a primit 150 francĭ. Mărturisesce, că a scris o scrisóre cifrată din închisóre, în care arată comitetului din Sofia, că Trifanoff a trădat secretele complotiștilor și că decĭ trebue delăturat și el prin omor.

Iuterogatorul lui Stoiceff.

I. (întrebare). Cine țĭ-a vorbit despre Fitowski, și cu ce ocasiune?

R. (rĕspuns). Mĭ-a spus Petroff, că Fitowski este spion oficial al Turcilor și m'a trimis cu Boiciu și cu Miteff la Rusciuc sĕ-l omorîm.

I. Ce scii despre comitet?

R. Nu sciu nimic despre comitet, ci numai de societatea macedonénă. (Acusatul face deosebire între societatea macedonénă, care e fundată de mult și comitetul suprem, despre care a audit, că esistă numai de un an).

I. Cum ai ascultat de Petroff, décă nu este un om mare?

R. Am ascultat, fiind că este un om de 50 anĭ, compatriot cu mine, pe când Sarafoff nu-mĭ era cunoscut.

I. Ai primit cu voie bună însărcinarea de a omorî pe Fitowski?

R. Am primit, fiindu-mĭ témă de ura poporului macedonean.

I. Te-am întrebat în diua de 6 Octomvrie — dice d-l președinte — cum ai sĕvêrșit faptul: mi-ai rĕspuns, că era sĕ comitețĭ omorul din ordinul lui Sarafoff și că erai dator, décă ceilalțĭ nu reușeau, sĕ omorĭ cu revolverul pe Fitowski.

R. Recunosc, că am spus acésta atuncĭ, dér astădĭ spun așa cum am declarat.

Acusatul este întrebat apoi asupra amĕnuntelor dinainte și după comiterea omorului Fitowski.

I. Nu țĭ-a spus Miteff, că a luat banĭ dela locot. Stoianoff?

R. Nu sciu de unde a luat banĭ, am primit 15 lei la gara din Sofia.

I. Cine țĭ-a spus sĕ vii sĕ omorĭ pe Fitowski.

R. Miteff mi-a spus, că trebue sĕ viu aicĭ sĕ omorîm pe Fitowski.

I. Ai cunoscut pe Fitowski?

R. Am audit de numele lui Fitowski în cafeneaua Macedonia din Sofia.

I. Țĭ-a vorbit vre-odată Sarafoff, ca sĕ prindețĭ copiiĭ și apoi sĕ-i dațĭ înapoi pe banĭ părinților lor?

R. Nu l'am cunoscut pe Sarafoff, nicĭ nu l'am vĕdut vr'odată.

I. Trifanoff spune, că l'ai cunoscut?

R. Póte sĕ spue Trifanoff, dér eu nu-l cunosc.

I. Ai aflat, că s'a hotărît și omorîrea lui Trifanoff?

R. Nu am audit nimic.

I. Țĭ-amintescĭ, că la o confruntare cu Miteff, acesta a spus, că locotenentul Stoianoff a scos pașapórtele și că poliția a primit un certificat dela Sofia pentru buna conduită a vóstră?

R. Nu-mĭ aduc aminte.

I. N'ai reclamat judecătorului de instrucție, că Miteff cu Carambuloff primesc parale și ție nu-țĭ dau nimic?

R. Sciu, că Miteff a primit 300 lei din Sofia, care banĭ dicea, că erau dela asociatul sĕu, lucru pe care nu l'am credut și de aceea am reclamat, fiind-că bănuiam, că banii sunt dela comitetul din Sofia.

D-l prim-procuror Miclescu: V'a spus G. Petroff înainte de plecare, că sĕ nu avețĭ témă, décă vețĭ fi prinșĭ, căcĭ comitetul are putere mare și vĕ va scăpa?

R. Da, ni-a spus.

R. Cine este președintele societățeĭ macedonene?

R. Nu sciu. Cunosc numai pe cassier.

---

cele" el vede starea Românului într'o colóre de tot mohorîtă și 'n a sa iubire de neam esclamă:

Vai de biet Român sĕracul!
Indĕrĕt tot dă ca racul;
Nicĭ îi merge. nicĭ se 'ndémnă,
Nicĭ îi este tómna tómnă,
Nicĭ e vara vară lui,
Și-i strein în țéra lui.

Și tóte nĕcazurile fiind aduse peste capul bietului Român de streinĭ, el nu se póte reține sĕ nu esclame:

Cine a îndrăgit strĕinii
Mânca-i-ar inima cânii,
Mânca-i-ar casa pustia
Și némul nemernicia,

și în fine încheie vĕrsându-șĭ tot nĕcazul asupra streinilor prin:

Indrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurătorile.

Frumsețĭ remarcabile avem și 'n alte piese ale nemuritorului Eminescu, precum în satira III în bătălia dela Rovine. Cu câtă demnitate rĕspunde bĕtrânul Mircea îngâmfatului Baiazet prin cuvintele:

Un moșneag? Da, împĕrate,
căcĭ moșnégul ce privescĭ
Nu e om de rênd, el este
Domnul țĕrĭ românescĭ.

Tot aicĭ avem un plastic tablou în descrierea bătăliei:

Orisonu 'ntunecându-l
vin săgețĭ de pretutindenĭ,
Vîjiind ca vijelia și
ca plesnetul de plóe,

ér o admirabilă metaforă avem în următórele:

Mircea însușĭ mână 'n luptă
vijelia 'ngrozitóre
Care vine vine, vine
calcă totul în picióre
Ca potop, ce prăpădesce,
ca o mare turburată
Peste-un ceas păgânătatea
e ca pléva vênturată.

Tot astfel de frumsețĭ aflăm la discipolul lui Eminescu, la Vlăhuță. Astfel avem în poesia lui „Eminescu" ca esemplu de stil plin de farmec și de viéță, următórele:

Sĕ plângĭ tu plânsul tuturora
Din sbuciumul eternei lupte,
Sĕ smulgĭ fulgerătóre versurĭ
Bucățĭ din inima ta rupte;

și ér:

Văpaie — ce-o sĕ-i pese lumiĭ
Că tu te mistui luminând?

Afară de bucățĭ în (poesiă) versurĭ mai avem încă și scrierĭ în prosă, carĭ de asemenea ne fac fala nóstră și ne dau încredere în plasticitatea, gingășia și nobleța limbei. Astfel de bucățĭ, carĭ întrunesc tóte calitățile unui stil neîntrecut, avem: la *Cogălniceanu* esemplu de stil sublim ca:

„După priveliștele naturei, după minunile naturei, nimic nu este mai interesant, mai măreț, mai vrednic de luarea nóstră aminte, ca Istoria — ea e glasul semințiilor ce au fost și icóna vremiĭ trecute".

Alte scrierĭ de valóre în prosă, de o căldură și eutusiasm de nedescris avem la însuflețitul patriot și luptător român N. *Bălcescu.* O putere electrică, care-țĭ străbate întreg corpul, ne cuprinde cetind clasica descriere a bătăliei dela Călugărenĭ, unde într'un stil energic ni-se înfățișéză tablourile cele mai vii:

„Acéstă strîmtóre, pe care locuitoriĭ o numesc „Vadul Călugărenilor" fŭ alésă de Mihaiŭ: spre a sluji de Termopile Românilor" — un adevĕrat stil în gen istoric și tot odată de artă.

Trecênd peste literatura așa numita cultă și vrênd a căuta artă și frumsețe, precum simbolurĭ, alegoriĭ, motafore, comparațiunĭ originale în literatura poporală, aci apoi cu încredere putem afirma, că în ce privesce literatura nóstră poporală ne putem asemĕna cu orĭ-ce alt popor — aci ne zace fala și nădejdea nóstră. Scrierile în prosă scrise în stil poporal ale lui *Creangă*, pline de originalitate, glumețe, espresiunile sale naive une-ori triste, dovedesc un isvor nesecat de filosofiă poporală, astfel sunt: „Amintirile sale din copilăriă" și „Basmele" la carĭ mai găsim spre variațiune câte un:

Că e lae, că-i bălae
Că e ciută, că-i cornută. — etc.

Tot asemenea probe învederate de imaginațiune a poporului aflăm în basmele lui *Ispirescu.*

Mai mult însĕ și ca aicĭ aflăm noi calitățile, carĭ fac frumsețea unei limbĭ în baladele, doinele și horile nóstre poporale: Cât de poetic și potrivit e descrisă mórtea în balada „Miorița":

Sĕ le spui curat
Că m'am însurat
C'o mândră crăiasă
A lumiĭ mirésă,

căcĭ într'adevĕr crăiasă este, ea predominéză pe toțĭ și toțĭ cu ea sunt logodițĭ din momentul nasceriĭ.

Interogatorul lui Karambuloff.

I. De câțĭ anĭ eștĭ în Bucurescĭ și cu ce te ocupĭ?

R. De 8—9 lunĭ și sunt plăcintar.

I. Când și cu ce ocasiune ai cunoscut pe Trifanoff?

R. In Decemvrie, când a ținut la biserica bulgară și prin cârciumĭ, nisce discursurĭ patriotice. Cu acéstă ocasiune ne-am făcut bunĭ amicĭ.

I. Ai ținut loc de profesor?

R. Pe când eram scolar, am ținut loc la o șcólă în Macedonia.

I. Ai servit în armată?

R. Nu.

I. Când ai fost ales membru în comitetul din Bucurescĭ?

R. In Ianuarie.

I. Ai depus jurămênt, unde și în fața cui?

R. Da, în fața lui Trifanoff și a lui Marcu Bosniacoff.

I. Care a fost simbolul?

R. Un pumnal și un revolver.

I. Ai recunósce formula jurămêntului, décă ți-s'ar ceti?

R. De sigur.

Președintele cetesce traducerea jurămêntului, după-ce pune pe acusat sĕ cetéscă textul în limba bulgară.

I. Ai aflat dela Trifanoff, că a venit Sarafoff la Bucurescĭ și că el a creat subcomitetul de aicĭ?

R. Da, mĭ-a spus

I. Ai luat parte la întrunirea din 17 Ianuarie 1900?

R. Nu-mĭ aduc aminte, se póte sĕ fi luat parte.

I-se presentă un proces verbal al ședinței dela 17 Ianuarie semnat de el, în care se fixéză dilele ședințelor secrete, se hotăresce cumpĕrarea a 4 pumnale spre a fi distribuite lui Traicu, Poparsoff și Carambuloff, ér în altă ședință s'a cerut lui Sarafoff autorisațiă pentru funcționarea comitetului.

De asemenea în ședința dela 25 Ianuarie se hotăresce a se comunica lui Sarafoff un articol din „Peninsula Balcanică“.

Acusatul, la întrebările puse, spune mai departe, că în séra de 1 Februarie a fost la Trifanoff și că la acesta s'a hotărît planul pentru uciderea lui Fitowsky.

I. Care era averea comitetului?

R. Nu sciu. Am audit dela ceilalțĭ, că Sarafoff a dat 89 lei pentru comitet.

I. Ai primit scrisorĭ la Văcărescĭ printr'o spălătorésă?

R. Da.

I. Ce însemna cuvintele din scrisóre: „Ce loc a ocupat Carambuloff la plăcintă?“

R. Era o înțelegere, ca sĕ avem încredere în persóna, care ne aduce corespondența.

I. Ce scrisorĭ ațĭ primit în temniță dela Iconomoff?

R. Cu propunerĭ sĕ se omóre Trifanoff, care ne a trădat.

I. Ce înțelegețĭ prin trădare?

R. Declarațiile, ce a făcut contra nóstră Trifanoff la instrucțiă, precum și téma de a denunța și alte secrete.

Se cetesce scrisórea lui Carambuloff pe care o recunósce, și în care se vorbesce de *marele secret.* („guleamătă taĭna“.)

Sub semnătura lui este semnat și Miteff cu o inițială numai.

I. Ai audit dela Poparsoff, că o sórte grea vĕ aștepta pentru mai târdiu, pentru-că Trifanoff a dat pe față *marele secret?*

R. Am audit.

I. Cum ai audit?

R. Poparsoff ne-a spus că: voi rîdețĭ și petrecețĭ, dér trebue sĕ vĕ gândițĭ, că posiția nóstră va fi grea, căcĭ Trifanoff *a spus poliției marele secret care privesce omorîrea M. S. Regelui Carol.*

I. Cine a spus cel dintâiŭ, ce însémnă cuvêntul *marele secret?*

R. Miteff.

D. Președinte întrébă pe Miteff. Acesta tăgăduesce întâiŭ, apoi spune că Trifanoff l'a învĕțat sĕ spună, că *marele secret* însemnéză omorîrea M. S. Regelui Carol.

I. Ce conversațiă ai avut în Ianuarie cu Poparsoff în privința asasinărei Regelui?

R. Marcu Bosniacoff și Poparsoff mĭ-au spus, că Trifanoff trebue omorît, fiind-că li-se părea, că el a tradat secretul complotului contra Regelui.

I. Ce ai vorbit cu Bogdanoff la prăvălia lui când ai fost la el în Decemvrie?

R. Mĭ-a dis: Mi-e témă de Trifanoff sĕ nu ne fi denunțat în privința complotului contra Regelui. Intrebând cine sunt destinațĭ sĕ esecute asasinatul contra Regelui, și cine le-a ordonat, mĭ-a rĕspuns, că Sarafoff a poruncit lui Bogdanoff, Poparsoff și Bosniacoff.

Er Bosniacoff, pe care l'am întâlnit mai târdiu și pe care l'am întrebat de cele ce audisem dela Bogdanoff, mĭ-a spus: da, eu voiŭ avé cinstea sĕ comit acest asasinat.

I. Țĭ-a vorbit vr'unul din ei ceva asupra asasinărei Regelui Serbiei?

R. Nu am audit nimic despre regele Serbiei.

D. Poliorat: partea civilă întrébă: Ce membru din comitet a denunțat la Sofia articolul lui Mihăileanu din „*Peninsula Balcanică*“?

R. Nu-mĭ aduc aminte cine a propus.

D. Durma: Când anume țĭ-a destăinuit Bogdanoff despre *marele secret.*

R. Nu sciu diua, dér cu câte-va dile înainte de Crăciun.

I. La instrucțiă ai declarat, că în Ianuarie. Când ai spus adevĕrul?

I. In Ianuarie am vorbit cu Poparsoff și cu Bosniacoff, ér cu Bogdanoff în Decemvrie.

La óra 6 și jumĕtate se ridică ședința.

O voce din popor.

Inainte cu vre-o două sĕptămânĭ s'a publicat în diarul nostru nisce interesante spicuirĭ din trecutul și presentul Românilor din Sĕliște. Nu ne mirăm décă acele spicuirĭ au produs mare mișcare în inimele țĕrănescĭ din Sĕliște, după cum se póte vedé și din glasul următor:

Onorate Domnule Redactor! Nu eu vorbesc aci, ci prin peana mea vorbesce glasul poporului, de aceea am și iscălit din jos, precum am iscălit.

Am vĕdut, că ațĭ publicat în nisce numerĭ ai fóiei D-vóstre ceva referitor la comuna Sĕliște și am audit, că forte adevĕrate lucrurĭ a spus acolo un domn, care s'a iscălit „*Ioan Nemulțumitul*“. A spus multe, dér tot nu le-a spus pe tóte, câte suntem silițĭ a-le suferì și a-le înghițì din partea celor dela cârmă, carĭ disprețuesc poporul și se silesc a-l ținé tot în întunerec și în nesciință, ca sĕ nu póta nicĭ-odată afla secretele conducerii lor.

Primițĭ din partea tuturor *ómenilor de rênd* din Sĕliște călduróse mulțumite pentru cele publicate, și predațĭ, Vĕ rugăm, mulțumitele nóstre și acelui necunoscut „*Ioan Nemulțumitul*“, care după cum vedem este un om al poporului nĕcăjit și dus din partea domnilor conducĕtorĭ pe căi prăpăstióse. După cum ni-se pare nouĕ, dintre toțĭ fiiĭ Sĕliștei, rĕsărițĭ din opincă și îmbrăcațĭ astădĭ domnesce, Domnia-sa este cel dintâiŭ, care s'a încumĕtat a da lumiĭ spre scire, că nu sunt așa de bine chibzuite isprăvile, ce s'au pus la cale în comuna nóstră acum de un dărab de vreme încóce; și că Domnii noștri din comună mai bine ar face, décă s'ar îngriji, ca sĕ îmbunĕtățéscă starea poporului ajuns la *rĕu*, decât ca sĕ *înfrumsețeze satul nostru* afară din cale și peste puterĭ.

Pentru noi, poporeniĭ din Sĕliște, nu este de nicĭ un folos tot ce s'a făcut acum de câțĭ-va anĭ cu cheltuelĭ ne mai pomenite. Cine se va bucura de acele nouă făcĕtorii? Afară de Domnii, carĭ petrec vara în Sĕliște, și carĭ mare parte s'ar mulțumì, credem noi, și *numai cu frumseția împrejurimei Sĕliștei*, cu curățenia stradelor, cu aerul cel bun de munte și cu apa cea rece din isvórĕle de pe délurĭ.

Óre décă nu le era destul câte s'au aflat până acum în Sĕliște, atuncĭ pentru-ce ne-au cercetat atât de des tot felul de domnĭ din streinătate și la toțĭ li-a plăcut? Décă nu le plăcea aicĭ, ar fi mers de bună-sémă într'un oraș óre-care. Déră ei sătui vor fi de viéța orașelor, că dóră de aceea fug de ea și doresc viéța dela sat.

Apoi décă nicĭ pentru óspeții noștri de vară nu fac aceste înoirĭ, cu atât mai puțin fac ele pentru poporul Sĕliștei, care nu mai póte trăi de aruncurile cele multe, și caută sĕ ia lumea în cap cutreerând *flămêndĭ și golĭ*, ca vai de ei prin țĕrĭ strĕine.

Acesta bine ni-l'au adus și ni-l aduc nóuĕ cârmacii. Vrednicia lor ne mănâncă hrana munciĭ nóstre grea și trudită. Sĕ le fiă de bine, domnilor, că nóuĕ scim de bună sémă, că nu ne va fi și nicĭ nu ne póte fi, căcĭ nu numai noi suntem nĕcăjițĭ și îngreunațĭ, dér încă și nepoții nepoților noștri îșĭ vor aduce aminte de nechibzuiala pĕcătósă a părinților lor, carĭ li-au lăsat moștenire o sumedeniă de datorii și o sĕrăciă adusă de apa trecĕtóre a rîului, care acum se reguléză, regulând tot-odată și averea comunală și lăsând góle pungile ómenilor, carĭ — după cum dic domnii, cărora le stă în putere de a face aruncurĭ — în veciĭ vecilor nu se va puté golì, cu tóte că mai góle ca acum feréscă Dumnedeu sfântul de a mai fi.

Așa strigă poporul Sĕliștei, în ale căror urechĭ a întrat scirea despre cele publicate în vrednica fóie „Gazeta Transilvaniei“.

Dumnedeu sĕ-i dea sănĕtate cui și-a adus aminte de noi!!!

Glasul poporului.

Apel.

Misiunea culturală națională a *Casinei române* la Clușiŭ, unde acéstă societate este singura, care oferă terenul cel mai prielnic vieții sociale românescĭ de aicĭ și atingerii celei mai frățescĭ între membrii clasei culte române si între membrii numĕrosei nóstre tinerimĭ universitare — cade înafară de orĭ-ce discusiune.

Cu tóte acestea, de anĭ de dile Casina română vegetéză într'o situațiă desolată, din causa indiferenței crase și regretabile a celor îndatorațĭ sĕ o susțină cu puterea inteligenței lor, cu sciința lor, cu cultura lor, cu devotamentul lor, cu sentimentul lor de sacrificiŭ, cu pornirea sinceră de solidaritatea etnică și socială.

Fiind-că apelurile nóstre și sforțările repețite, ce am făcut în scopul de a regenera „Casina“, n'au dat nicĭ un resultat, sfărmându-se de stânca neagră a nepăsării; fiind-că mulțĭ domnĭ membrii ai Casinei nicĭ nu se achită de datorințele lor, nicĭ nu se interesézá de sórtea Casinei, ér alții nu se înscriu nicĭ de membri și nu vréu sĕ scie nicĭ chiar de esistența Casinei; fiind-că în urmarea acestor stărĭ grave societatea nóstră se vede amenințată în permanență cu *sistarea dela sine*, ér pentru eventualitatea asta desastrósă intereselor românescĭ din Clușiŭ, noi nu putem lua nicĭ o rĕspundere, —

Pentru tóte aceste motive, ne găsim nevoițĭ a încerca estremul remediu de a adresa pe calea asta sub controlul opiniei publice românescĭ, un apel frățesc la toțĭ Românii din Cluj, *ca sĕ se grupeze unul fiă care în jurul ideii de a regenera Casina română prin inaugurarea unei activitățĭ solidare desinteresate și generale pentru salvarea și propășirea ei*; în același timp și în același scop *rugăm și pe toțĭ fruntașii românĭ din jurul Clușiului sĕ beneficieze de dreptul, ce li-l oferă statutele Casinei, ca sĕ se înscrie membrii ajutătorĭ cu taxa de 1 fl.* pentru a contribui cu interesarea lor devotată la ridicarea Casinei.

Avem nădejdea firmă, că acest apel suprem, votat de *unanimitatea* Comitetului Casinei în cea mai completă armonia, nu va rĕmâne fără echou, și că viața socială română din Clușiu va câștiga o pétră fun-

---

Câtă putere de imaginațiune se cuprinde în cuvintele:

Sórele și luna
Mĭ-au ținut cununa
Bradĭ și păltinașĭ
I-am avut nuntașĭ.

Cât sentiment se află în doinele nóstre și cu ce gingășiă descrie Românul dorul și jalea este un lucru simțit de fiă-care din noi, fie-căruia i-a tresărit séu săltat inima la audul multelor și feluritelor nóstre doine și hore și fie-care are cunoscință despre frumósele întorsăturĭ de frase aflătóre la încheerea unor colinde și poesii poporale, ca d. es.:

Și sĕ sci, că-s sănĕtos
Că mulțămind lui Christos
Te sărut dómnă frumos.

Și acum, după ce în liniamente generale am arătat frumsețile limbei nóstre în diferitele *genurĭ de scrierĭ*; după-ce scim, că limba nóstră este aptă de a fi folosită ca orĭ-ce altă limbă; după-ce scim, că întrunesce calitățile unei limbĭ demne de desvoltare și continuitate, pentru a nu se obiecta, că am arătat însușirile și calitățile ei necesare, póte condus dintr'un hiperzel, din vr'o iubire nemărginită fată de propria nóstră limbă, cred de consult a enumera și câte-va părerĭ ale altor bărbațĭ de naționalitate strĕină fată de limba nóstră:

a) Eruditul bărbat Weigand caută bogățiile limbei românescĭ și laudă grațiile ei;

b) Jarnik asemenea un bărbat însemnat numesce limba română graiul armonios al urmașilor coloniilor lui Traian, ér

c) Chamberlain, un distins politician engles, dice despre Românĭ, că au în sine acel material de nedefinit, din care cu mare răbdare și stăruință se construesce o putere de primul rang — și mai departe — cum vedețĭ iubirea mea pentru Românĭ nu-i órbă și merge mână 'n mână cu stima și admirațiunea etc. De sine înțeles, că în acel material de nedefinit se cuprinde și limba, fiind ea nota caracteristică a unui popor, ér stima și admirațiunea lui trebue sĕ se reoglindeze și în grațiile fermecătóre ale limbei nóstre strămoșescĭ.

Considerând decĭ, Domnilor, tóte momentele aduse în favorul limbei nóstre atât directe, cât și indirecte, considerând mai departe, că o națiune póte spera la un viitor numai împărtășită fiind de cultură după lozinca secolului present și sciind, că adevĕrata cultură după principiul psichologic, numai în limba maternă se póte face cu succes;

Considerând mai departe, că strămoșii noștri au luptat cu văpaia dragostiĭ de neam pentru susținerea și desvoltarea limbei nóstre, încât cu drept cuvênt s'a dis despre ei, că au luptat mai mult pentru limbă ca pentru viéță;

Considerând apoi, că prin cele mai grele cercărĭ a trecut scumpul nostru popor și a luptat din rĕsputerĭ în împrejurărĭ cu mult mai abnormale, mai grele, în timpurĭ neasemĕnat mai vitrege ca cele de adĭ pentru limbă;

Considerând acestea dic: sfântă datoriă ni-se impune de a ne cultiva și a îmbrățișa cu căldură limba nóstră, căcĭ *nimic nu este mai scump în lume, ca iubirea de neam, lege și moșia strămoșéscă*, ér némul e manifestat prin limba, care este sufletul unui popor, cu perderea limbei ne-am perde ființa nóstră ca națiune românéscă.

Sĕ avem încredere, că un popor care-șĭ croesce viitorul prin cele mai crâncene lupte, care cu resistență plină de admirațiune luptă contra dușmanilor sĕi secularĭ, care-șĭ are martirii sĕi naționalĭ, un popor, în fine, care-șĭ varsă chiar sângele sĕu, pentru ca din acest sânge sĕ rĕsară vlăstare viguróse întru continuitatea nației sale, este un popor, pe care-l aștéptă un falnic viitor.

Decĭ, Domnilor, cu tăria convingerii trebue sĕ luptăm pentru păstrarea și cultivarea limbei nóstre; ér când asalt vor da dușmanii noștri asupra ce avem mai scump la un popor consciu de chiămarea sa, va urma o resistență, o reacțiune tot atât de înverșunată. Numai astfel vom da dovedĭ de un popor tînĕr, viguros, un popor, care face progres în desvoltarea sa; în mod contrar ne-am arăta ca un popor laș, plin de slăbiciunile bĕtrânețelor, care-șĭ aștéptă sfîrșitul în cel mai apropiat viitor. Numai astfel, iubindu-ne cu sinceritate limba ca pe sufletul nostru, numai astfel putem fi sigurĭ de *un mândru viitor*.

In deosebĭ ni-se impune nóuĕ învĕțătorimei datoria de a cultiva limba, căcĭ noi învĕțătorii suntem garanța esistenței neamului românesc, noi, carĭ formăm generațiunile viitóre, noi purtăm stégul sciinței

damentală puternică în Casina nóstră regenerată.

Cluşiŭ, la 14 Novembre 1900.

In numele comitetului Casinei.

Alesiu Popp, preşedinte · *Ioan Scurtu*, secretar

Conferenţa învĕţătorilor
din tractul şi inspectoratul Aradului.

Arad, Nov. 1900.

D-le Redactor! Despre conferenta învĕţătorilor din tractul şi inspectoratul Aradului, care s'a ţinut Miercurĭ la 7 Nov. st. n. în localul şcólei confesionale din Arad, suburbiul Sega, îmĭ i-au voiă a vĕ raporta următórele:

Invĕţătorii din Arad şĭ-au aşteptat colegii la gara din Arad, carĭ sosind între órele 8 şi 9 a. m. au fost conduşĭ cu un tramvaiŭ închiriat anume până la şcóla înv. Ioan Vancu. Prelegerea practică ţinută de acesta cu elevii de cl. I, II şi III a avut ca obiect Religiunea şi anume „Raiul şi iadul“ séu rĕsplata şi osânda, precum şi însuşirile lui Dumnedeu. Prelegerea a fost bine reuşită şi prelegĕtorului i-s'au adus învrednicite laude.

Dejunul, ce s'a servit învĕţătorilor aflătorĭ faţă, a făcut ca elevii sĕ fie dimişĭ, ér sala sĕ se ventileze.

Cuvêntul de deschidere, care a urmat dejunului a fost rostit cu deosebită vervă de către preşedintele despărţămêntului Arad şi totodată vice-preşedintele Reuniunei înv. din cele 7 protopopiate din drépta Murĕşului, directorul din Arad Iosif Moldovan. In binechibzuitul „cuvênt“ s'a arătat rolul învĕţătorului în societate, precum şi scopul pentru care înv. îşĭ unesc puterile în Reuniunĭ şi conferinţe. Trecênd apoi la însemnătatea disciplinei şi a ordinei ce trebue sĕ domnéscă în societate atrage atenţiunea membrilor asupra drepturilor şi datorinţelor lor şi declară conferinţa de deschisă. Cuvêntul a fost primit în îndelungate aplause.

Constatarea presenţilor. După cetirea apelului nominal se constată, că desp. dispune de 42 membri ordinarĭ, 2 fundatorĭ şi 3 ajutătorĭ. Din prilejul acestei conf. se înscriu următorii membrii: Ioan Petrovicĭ, prof. preparandial în Brad, apoi Elena Roja şi Elena Luţai, înv. în Pecĭca, Maria Cioban şi Aniţa Muciu, profesóre la şcóla de fetiţe din Arad şi Petru Colţeu înv. în Mândruloc. N-rul înv. presenţĭ s'a ridicat astfel la 48. Dintre înv. în funcţiune au lipsit dela acéstă conferinţă: Samson Lugojan şi Ioan Caracioni, înv. splendid plătiţĭ din Nădlac, Ioan Roman din Şeitin, Rom. Luţai, Tornia, Emilia Ciorogariu şi Efrem Moldovan, Pecĭca, George Morariu din Mândruloc, bolnav fiind, ér înv. din Arad Nicolau *Stefu* a lipsit, fiind-că a avut nevoiă ca sĕ se ploconéscă noului fişpan (Trist de tot), carele chiar în diua ţinerii conferinţei a fost instalat, cu zurgălauĕ şi banchete, carĭ au reţinut şi pe inspectorul de şcóle Romul Ciorogar d'a lua parte la conferinţa dăscăléscă, ţinută chiar în Arad. Absenţa acestora nu s'a simţit, căcĭ conferenţa, nicĭ-când n'a fost aşa de bine cercetată ca acum, deşi dintre cei 12 asesorĭ onorarĭ ai Consistoriului şcolar aradan nicĭ *unul nu a aflat de bine sĕ asiste la o conferinţă dăscălescă.* Trist simptom!

Raportul presidiului constată, că s'au luat toţi paşii necesarĭ nu numai pentru ducerea în deplinire a lucrărilor curente, ci şi pentru îndreptarea tuturor relelor din trecut. In munca acésta a întîmpinat grele piedicĭ, de-óre-ce vechiul presidiu al lui Lugojan, instigat de noul ref. şcolar, nicĭ până adĭ nu a predat archivul nou alesului presidiu, nicĭ chiar în urma mai multor recercărĭ, ér pentru a zădărnici lucrările reuniunei, protocolul conf. premerse nu l'au autenticat, ba iau denegat şi subscrierea. Conferinţa a autorisat presidiul sĕ facă toţĭ paşii de lipsă pentru a lua archivul în stăpânirea sa, ér protocolul şedinţei premerse, cu puţine observărĭ se autentică în plen. Tot din acest raport se mai constată că dela ultima conf. încóce biblioteca desp. s'a sporit cu 23 opurĭ în 42 volume în preţ de 38 cor. 50 banĭ.

Pentru ducerea în deplinire a hotărîrilor adunărei generale a întregei Reuniunĭ ţinută în Arad la 12 şi 23 Iulie a. c. s'au luat următorii paşĭ: pentru censurarea prelegerilor practice şi a disertaţiunilor s'a ales o comisiune permanentă, căreia i-se vor da. de acum înainte tóte temele întrate dela membri; s'au luat disposiţii pentru conlucrarea temelor restante împărţite de comitetul central şi pentru compunerea planului de învĕţămênt din Religiune, s'a discutat inactivarea societăţilor poporale de împrumut şi ajutorare pe basa statutelor alcătuite de Reuniune, ér pentru inactivarea societăţii de agricultură s'au esmis cóle de subscriere, asemenea şi pentru înscrierea membrilor la convictul, ce se va înfiinţa pentru crescerea fiilor de învĕţătorĭ. Tot în urma hotărîrilor adunărei generale s'a distribuit membrilor protocolul tipărit al adunării generale din anul curent, care protocol a fost aşa de bine apreţiat de întrégă pressa nóstră. S'a recomandat apoi comunelor bis. almanachul Reuniunei învĕţătorescĭ caransebeşene pentru a-l procura spre scopul bibliotecelor şcolare şi în sfêrşit s'a luat frumósa hotărîre, ca până la proxima adunare a desp. fie-care învĕţător sĕ fie însărcinat şi angajat a cerceta şi descrie causele nefrecuentaţiunei regulate dela şcólele şi comuna respectivă în care funcţionéză ca învĕţător.

Disertaţiunile întrate la presidiu au fost trei: observărĭ relative la învĕţămêntul geometriei în şcóla poporală de Iosif Tisu înv. la şcóla de aplicaţiă de pe lângă seminar; „Esamenul“ de Iosif Moldovan, preş. desp. şi „Subiectul şi predicatul“, prelegere din limba maghiară de St. Roja. Interesantele şi cu destul pricepere lucrate disertaţiunĭ s'au predat comisiei literare spre censurare.

Conferenţa proximă se va ţiné din incidentul esamenului în comuna Tornia la şcóla conmembrului Romul Luţai.

După astea preşedintele plin de bucurie pentru resultatul practic al conferinţei, prin scurte cuvinte încheie adunarea şi conform disposiţiilor luate de învĕţătorimea din loc s'a făcut apoi o escursiune cu tramvaiul la măréţa fabrică de vagóne, unde din bunăvoinţa directorului am fost conduşĭ din fermă 'n fermă, admirând invenţiile pe terenul mehanic şi convingêndu-ne, că „meseria este plug de aur“. 1500 lucrătorĭ sunt aplicaţĭ la acéstă fabrică, printre care o mulţime de Românĭ. Durere însĕ, că ei *sunt aplicaţĭ la lucrurile cele mai grele şi mai de rĕnd.*

Pe la órele $3^1/_2$ ne-am adunat apoi în restaurantul românului Ungurean, aflător în apropierea fabricei la masa comună, unde s'au ţinut toaste din partea preşedintelui desp., preş, Reuniunei zelosul d-n Teodor Ceontea, parochul Fabriţiu Manoilă, Tisu pentru prof. Petrovicĭ, Mihuţa pentru prof. Bocşan, I. Vancu pentru Grofşorean şi Manoilă, pentru cel mai vechiŭ funcţionar al Reuniunei d. Oltean, pentru înv. Coste, care a suferit şi martiriu pentru interesele şcólei.

Coresp.

Şcóla ceramică din Têrgu-Jiu.

Cetitorilor noştri le este mai de mult cunoscut, că din Octomvrie a acestui an s'a deschis în oraşul Têrgu-Jiu din România o şcólă rară în felul sĕu, care şi nouĕ, Românilor de dincóce de Carpaţĭ, ne póte aduce marĭ folóse. Şcóla acésta se ocupă cu instruirea de olăriă artistică, porţelănăriă, zugrăvitură pe vase şi sculptură (adecă cioplitură séu scobitură în lut, ghips etc).

Şcóla e împărţită în două despărţăminte: unul *elementar*, în care se vor aplica tinerĭ, carĭ au absolvat cel puţin patru clase gimnasiale orĭ reale, ér la al doilea despărţĕmênt, numit *artistic*, se recer aceleaşĭ clase, dér se recere şi sĕ aibă vĕdit talent pentru desemn.

Scopul acestei şcóle este, ca într'un viitor apropiat sĕ nu se mai aducă din alte ţĕrĭ vase de lut, porţelanurĭ, majolică, (materii de porţelan), ci banii sĕ rĕmână în ţéra românéscă. De aceea şcóla şi este astfel întocmită, ca elevii crescuţĭ în ea nu nu mai că vor cunósce meşteşugul după metodele cele mai desĕvîrşite, ci din ei vor eşi şi ómenĭ înarmaţĭ cu tóte luminile sciinţei, pĕtrunşĭ de puterea gustului, cu atragere pentru ceea ce e frumos, aşa că ei vor sci cerceta, înţelege, studia fiă-care modelele de mare valóre artistică; ba chiar de a crea înşi-şĭ producţiunĭ nouĕ.

Cursul amêndurora secţiunilor vor dura 3 anĭ, începênd dela 1 Sept. până la 29 Iunie a fiă-cărui an.

Décă pe lângă cele spuse până aci vom mai adauge, că şcóla e provĕdută cu opt profesorĭ fiă-care cu specialitatea sa; doi din aceştia sunt forţe de primul rang în persónele d-lor I. Wirnstl, fost elev al academiei de arte industriale din Viena şi renumit prin mai multe lucrărĭ ale sale vêndute cu marĭ preţurĭ pe la exposiţiile industriale din Viena, şi d-l H. Fröhlich fiiul unui mare fabricant ceramier, care pe lângă studiile teoretice căştigate în şcóla specială, a practicat mulţĭ anĭ de-arêndul în cele mai renumite fabricĭ din Germania, Finlandia şi Austria. — Acestea tóte avêndu-le în vedere va înţelege orĭ-cine, că elevii crescuţĭ în noua şcólă din Têrgu-Jiu, care deşi abia înfiinţată, deja e înpopulată cu 30 elevĭ, au sĕ se aştepte la un viitor frumos, onorabil şi neatêrnător.

Din causele aci înşirate nu putem recomanda în de-ajuns părinţilor românĭ de dincóce de Carpaţĭ, carĭ au fii cu crescerea recerută, de care am amintit, ca se şi-i aplice la acea şcólă spre binele lor şi în interesul Românilor, carĭ cu atât mai mulţĭ bărbaţĭ inteligenţĭ, cu bun căştig şi independenţĭ vor avé în sînul lor.

De încheiare mai amintim, că susţinerea la acea şcólă nu e împreunată cu greutăţĭ prea grele. Taxe pentru şcólă nu se plătesce nimic, ér întreţinerea la case de-ale privaţilor din oraş se póte căpĕta cu cheltuelĭ până la 30 lei pe lună, ceea ce după cursul de adĭ face 14 fl. 25 cr.

Literatură.

„Carte de cântece pentru tinerimea şcolară adunate şi aranjate de Ioan *Daria*“: A apărut numai acum şi conţine: hore, marşurĭ (şcolastice şi eroice) elegii, imnurĭ, cântece religióse şi alte multe soiurĭ alese din cele mai frumóse şi de cei mai vestiţĭ poeţĭ ai noştri; aşa că ele şi pentru tinerimea adultă şi popor în genere dau o petrecere frumósă. Constă din peste 168 pag. şi se vinde şi la Tipografia A. Mureşianu cu 50 banĭ (25 cr.) plus 5 banĭ porto.

*

Pentru pregătirea bucatelor se atrage atenţiunea familiilor române asupra cărţii mult folositóre întitulată ***„Bucătărésa Naţională***, carte de bucate a bucătăriei române, francese, germane şi ungare“. E tipărită la Braşov de rĕposatul librar I. C. Hinţescu şi la compunerea ei şĭ au dat concursul şi unele dómne române harnice şi distinse găzdóie. Până adĭ cartea acésta a rĕmas la noi cea mai bună şi bogată în felul sĕu. Numai felul bucatelor, cu privire la pregătirea cărora se dau instrucţiunĭ, înşirate după nume în ordine alfabetică, trece peste 1620. Cartea întrégă conţine peste 700 pag. format mare cuart şi se vinde cu un preţ de tot eftin, — costă numai *80 cr. + 15 cr. porto* Adaugem, că instrucţiunile cuprinse în carte, sunt scrise într'un limbagiu fórte uşor. Esemplare se pot procura şi dela Tipografia „A. Mureşianu“, Braşov.

---

aceleia, căreia cei mai de frunte bărbaţĭ din lume, cei mai profundĭ filosofĭ îi dau întâietate faţă de tóte sciinţele din lume. Ér limba este splendórea, haina, sufletul naţiunei nóstre:

Românaşul şi-o iubesce ca sufletul sĕu,
Vorbiţĭ scrieţĭ românesce pentru Dumnedeu.

Sbărdaşul şi Leul.

Snóvă.

Scrisă de I. Koevari

Décă s'ar încumeta cine-va, — poreclesce-l Nanu, tot una — sĕ nu crédă, că drept are naţia,[1]) când dice, — a naibiĭ sĕ fie cel cu price, — că *mai mult cu capul, decât cu braţul*: asculte-mĭ povestea, apoi cârcăéscă, décă mai are nevoie şi bleasc. . .

. . . .

O fi...! Că bag'sémă şi pe unde e ţera leilor şi a altor namiţe de obîrşia lui, şi pe acolo sunt pădurĭ. Şi apoi, pe unde pădurĭ se află, ruşine ar fi sĕ fiă, sĕ nu tîrcolescă şi câte-un meşter-strică, adecă sbărdaş.

Şi ce-i tócă sbărdaşului nost?... Ei! lele, — nu mai mult, nicĭ mai departe, decât — ascultă: sĕ se ducă la pădure şi sĕ-mĭ facă un pat pe séma împĕratului.

Póte l'o fi rugat chiar Impĕratul; ĕră a face têrg cu împĕraţii, nu-i zamă de Vinerea sécă, că împĕratul plătesce nu se alcăzeşte.

(Gândescu-mĭ aşa în gândul meu, căcĭ aşa déc'ar fi — n'ar fi rĕu).

Dér nu m'oiŭ face lelea Catrincă, care tot bleştesce din limbă; îndrugă la vorbe şi — nu spune nimică.

Sbărdaşul nostru a fost voinic de lele, şi nu umbla după tendele. Apucă-mĭ decĭ sbarda subsuóră şi haidem cu ea la pădure afară.

Ajuns în pădure, sbărdaşul cótă şi mai rĕscótă în sus, în jos până dă de lemnul potrivit, apoi se pune cu tot sufletul pe lucru. Cioplesce, sbărdălesce de-i asudă grinda [2]) — ar dice bĕtrânii. Ce scií nĕcazul omului pentru ce? L'or fi fost strîngênd şi pe el — póte — nojiţele; căcĭ sosită odată luna cea mincinósă, [3]) nu-ţĭ mai poţĭ închide uşa dinaintea jucuţeilor şi a altor împeliţaţĭ. Inchina-i-ai Hantătarului.

Dér sĕ nu cheltuim vreme şi vorbe de podóba lor, căcĭ di de di le avem cinstea, ci sĕ ne vedem de muşteriul nostru.

Ah! el sporia vîrtos înainte. Lucrând astădĭ, lucrând mâne, munca mergea, ba era aprópe de gătaniă, când écă dragul meu — nu sĕ viseze (cine nu dórme) — vine Leul.

„Aha! omul“ — dice Leul, aducêndu-şĭ aminte de cele păţite cu călăreţul. Sciţĭ povestea de adineorĭ!

„Acum am sĕ-mĭ trag o socotélă bună cu el“ — gândesce. „Of! şi ce mai bucătură dulce!“

Astfel plănuia Leul şi aşa-ceva judeca şi sbardaşul, că plănuesce, când îl vĕdu aprópe, tot mai aprópe de el. Dér spunênd adevĕrul: décă te vedeai, frate, în pielea lui: ce focul tĕu mai era sĕ facĭ şi tu? — n'a dîmi-o?!... Sĕ fugĭ? sĕ te ascundĭ? — de-a fitea, căcĭ décă îţĭ e rênduit — sîla — sĕ-ţĭ pui odată capul: tot una-ţĭ este atuncĭ: orĭ cu capul de pétră, orĭ cu pétra de cap. Primejdia însĕ face din nimic voinic; din mămăligă nefrecată—viteaz mare dintr'odată; ĕră de unde pentru cojocul sbărdaşului nost: diua acésta, numai de prasnic nu se putea chema.

Drept spun déră, décă vĕ dic, că vĕdêndu-se el în cuşcă, gândesce una şi îşĭ tocesce sbarda de-ale lui clop [4]); că décă n'o fi altcum şi n'a putea-o sfecli, sĕ pótă şi Măriei Sale

[1]) naţia = mireanul, poporul dela sate.

[2]) A lucra până asudă grinda = a lucra din greu, până te trec sudorile şi mai vêrtos până nu joieştĭ a-ţĭ şterge fruntea de sudorĭ. Grinda e fruntea.

[3]) Luna cea mincinósă se numesce pe la noi: luna lui August, Sept., căcĭ atuncĭ se culeg pe aicĭ tóte porţiile şi datoriile. Până la vremea aceea omul numai minţesce cu ele.

[4]) *de-alui clop.* Acesta este — la noi, — un joc de cărţĭ, fără de banĭ, ci cu loviturĭ în palmă séu cu o cureuă séu cu ştergură împletită. De comun acésta. La care e cloparul de *moc*, dă în palmă la contrar o lovitură bună. Tot aşa şi ceialaltĭ soţĭ, carĭ sunt partida lui la contrarii lor. A face óre-ce *de-alui clop*: însémnă a face fórte bine.

Petrecerea coriştilor din Scheiŭ (Tocile).

In séra de 28 Oct. v. (10 Nov. n.) s'a dat în sala dela Redută din loc producţiunea urmată de petrecere poporală a tinerilor coriştĭ dela biserica Sf. Treimĭ din Scheiŭ.

Trebue sĕ spunem, că producţiunea a succes, peste, tot ḑis, fórte bine. S'a început cu cântărĭ; cu un cor al tinerilor instruit de d-l învĕţător *N. Oancea* jun., care a şi condus corul. Mulţumită zelului d-sale, coriştii s'au presentat toţĭ bine preparaţĭ şi au esecutat cu esactitate trei corurĭ bărbătescĭ şi o horă poporală, care de care mai frumósă şi sgomotos aplaudate. Printre cântărĭ a deçlamat cu efect d-l G. *Gal* o anecdotă de Speranţă.

D-nii N. *Ardelean* şi G. *Stinghe* au esecutat cunoscuta şi hazlia comediă de Alexandri „*Arvinte şi Pepelea*“. Au sciut'o fórte bine şi erau preparaţĭ cât trebue, din care causă jocul li-a şi fost însoţit de mult haz şi aplaudat.

„*Idil la ţéră*“, comediă într'un act de Juin şi Flerx, localisată de d-na M. Baiulescu a fost dela început până la sfîrşit numai o voiă pentru public, care nu mai înceta cu rîsul. Succesul au sĕ-l mulţăméscă diletanţii dibăciei lor şi pregătirei ce au făcut. Cei ce au jucat au fost: dintre d-nĭ: G. Mercheşan, L. Savu, C. Florea, P. Eliu, A. Şelariu şi Oct. Bogdan; ér d-re: El. Rĕşnovean, M. Iliescu, M. Suciu. Nu ne îndoim, că de s'ar fi prevĕḑut un asemenea succes, cu mult mai mare public ar fi participat la producţiune.

Étă şi darea de sémă asupra incassărilor:

Dare de sémă.

Braşov, Noemvrie 1900.

Vĕ rugăm sĕ daţĭ loc următórelor în preţuitul D-vóstră ḑiar: Cu ocasiunea petrecerii populare dată de „Corul“ bisericeĭ sf. Treimĭ de pe Tocile Sâmbătă în 28 Oct. a. c., în folosul fondului sĕu, s'au încassat 158 fl. 05, v. a; din aceste subtrăgêndu-se spesele cr 128 fl. 05, rĕmâne un profit curat de 30 fl., care s'a predat printr'o Comisiune On. Comitet numiteĭ bisericĭ în administrare.

Publicăm tot-odată numele acelor st. domnĭ şi dómne, carĭ au binevoit a-ne da ajutorul material prin suprasolvirĭ, şi anume:

Câte 5 cor. D-l. Dr. Lemeni adv.

Câte 4 cor. D-nii Ars. Vlaicu director 4 cor. 80 b; I. I. Burduloiŭ comers; S. Damian adv; P. Nemeş not. public reg. ung. şi Em. Safrano.

Câte 3 cor. D-nii: N. Eremias comers; Dr. Ios. Puşcariŭ adv.; Dr. Mănoiŭ adv.; D-na El. A. Popoviciĭ; Dr. Meţian adv.; 2 cor. 80 b.; şi S. Chicomban 2 cor. 20 b.

Câte 2 cor. D-nii: Gr. Maior redactor; Dr. V. Saftu paroch: D-na M. Baiulescu: Eug. Precup; B. Baiulescu protopop; N. N., N. Grădinar comers; Dragomir Pulpaş; D-nele: Maria I. Muntean şi Sof. Tocanie.

Câte 1 cor. 80 b. D-nii: Dr. S. Stinghe prof. I. Ciurcu librar, I. Pricu şi I. Petric protopop; 1 cor. 20 b.

Câte 1 cor. D-nii: C. Voicu zaraf; G. Şerban teleg. în pensiă; I. Băditoiŭ comer. Ciortea prof. D. D. Marcea înv.; Navrea şi D. N. Căpăţînă.

Câte 80 b. D-nii: M. Jiga contabil; Codarcea; G. Dima prof., N. Sulică prof., Jantea prof., şi Fl. Pernea zaraf. *Câte 60 b.* D-nii G. Zavicĭ; N. Băditoiŭ; G. Spuderca; M. Băncilă şi E. Arefta. *Câte 50 b.* D-nii: C. Orghidan; N. G. Căpăţână şi Paraschiva Grădinariŭ. *Câte 40 b.* D-nii I. Căpăţână; I. Spuderca; V. Furnică; D-na E. Pop; V. Cristolovean; D. Măciucă; El. Rĕşnovean; J. Abri; S. Furnică; V. Clipea şi V. Ardelean. —

Câte 30 b. D-nii: N. Vlăşcean: S. Căpăţînă; R. Spuderca şi M. Guşu. *Câte 20 b.* D-nii: I. Bobiţ; C. Brânză; N. Băditoiŭ; I. Nistor s; I. Nistor j; N. Bureţea; G. Gall: N. Loga; C. Bodean: A. Căpăţîna; C. Navrea; D. Brânză; V. Moroian; F. Villi; M. Neguţ. I. Bômben; G. Bureţea; M. Bărberĭ: M. Vlaicu; R. Măelat; P. Prişcu; G. Navrea; R. Zĕrnovean şi M. Grindu. *Câte 10 b.* D-nii G. Căpăţînă; G. Bodean; G. Navrea şi D. Cocorandu. M. Furnica; N. Navrea.

Mulţămim On. public din Braşov şi jur, care a binevoit a-ne încuraja prin presenţa sa la pasul ce l'am făcut pentru sporirea fondului Corului bisericei nóstre.

Tot-odată aducem mulţămită şi d-lui învĕţător N. *Oancea* j., care a avut bunăvoinţa a-ne pregăti pentru cântările esecutate.

Sperăm, că şi în viitor P. T. public ne va de o vie dovadă despre sprijinul sĕu necontestabil, luând parte la încercările nóstre, de present destul de modeste.

Braşov în Noemvrie, 1900. s. v.

Ioan Suciu. *Ioan Preşmerean*, cassar.

Convocărĭ.

Braşov, 4 Nov. v. 1900.

Onor. Dómne membre ale Reuniunei femeilor române din loc se convócă, în înţelesul statutelor, la *adunarea generală ordinară*, ce se va ţiné Lunĭ în 6 (19) Nov. a. c. la órele $2^1/_2$ p. m. în sala cea mare din edificiul şcólelor.

Pentru orientare On. Dómne se aduce pentru a 2-óră la cunoscinţă, că în acéstă adunare, pe lângă obiectele obicĭnuite, prescrise de statute, va fi la ordinea ḑilei şi alegerea comitetului pe un nou period de 3 anĭ.

Susana Popovicĭ, vice-preşedintă. ***Lazar Nastasi***, actuar.

Moftinul mic, 12 Nov. 1900

Adunarea generală a despărţĕmêntului Sătmarean al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convócă pe 21 Nov. st. n. (Arch. Mich. Gavr.) la 11 óre în Pişkolt şi se învită toţĭ membrii despĕrţămêntului, cum şi sprijinitoriĭ culturei poporului român.

Programa:

Serviciu divin celebrat de preoţii presenţĭ; la 11 óre adunarea la şcóla română:

1) Deschiderea adunării prin directorul despărţ.

2) Raportul secretarului despre activitatea despărţ.

3) Raportul cassarului despre starea cassei.

4) Esmiterea unei comisiunĭ pentru încassarea taxelor şi câştigarea de membri noi.

5) Cetirea unei disertaţiunĭ populare.

6) Propunerĭ diverse de interes cultural.

7) Defigerea locului şi timpului pentru adunarea viitóre.

8) Alegerea unor membrii din comitet

9) Inchiderea adunării.

Domniĭ, carĭ doresc a participa la acéstă adunare, sunt rugaţĭ sĕ binevoiéscă a avisa despre participarea lor la prând pe M. O. Domn Florian Sĕlăgian paroch în Pişcolt, posta loco; éră cei ce au sĕ călĕtoréscă pe calea ferată şi despre trimiterea preiuncturei necesare. Permisiunea pentru ţinerea adunării deja se află la mânile directorului.

Dr. Vasile Lucaciŭ secretar. *George Şuta* directorul despărt. Sătmărean.

Lipova, 10 Nov. n. 1900.

Conform decisului adunării generale din anii trecuţĭ, prin acestea se convócă adunarea generală de tómnă a „*Reuniunei învĕţătorilor rom. gr. or. din protopresbiteratul Lipovei*“, pe Joi în $^9/_{22}$ *Noemvrie a. c.* în opidul Lipova, la care cu onóre se învită toţĭ P. T. Domnĭ membri ai Reuniunei, precum şi toţĭ amiciĭ şi binevoitorii şcólei.

Programul adunării:

1) Joi, în $^9/_{22}$ Noemvrie a. c. la 8 óre dim., participare în corpore la chemarea Duhului sf. în bis. rom. gr. or. din Lipova.

2) După chemarea Duhului sf., deschiderea adunării generale în localul şcólei din Lipova; presentarea rapórtelor, comitetului, cassarului şi bibliotecarului, precum şi alegerea unei comisiunĭ pentru censurarea acestor rapórte.

3) Prelegere practică din „Catechism“ şi „Limba maghiară“ — apoi conferinţă didactică asupra prelegerilor ţinute.

4] Incassarea taxelor şi înscrierea de membri noi.

5) Referada comisiunei asupra rapórtelor de sub pct. 2.

6) Ascultarea disertaţiunilor. Se notéză, ca cei-ce voiesc a diserta, sĕ-şĭ însinue disertaţiunea la biroul reuniunei, până cu 3 ḑile înainte de adunare.

7) Restaurarea corporaţiunilor reuniunei, pe un nou period de 3 anĭ.

8) Defigerea timpului şi a locului adunărei gen. viitóre.

9) Încheerea adunării generale.

Din şedinţa comitetului Reuniunei ţinută în Lipova la 28 Oct. v. (10 Noem. n.) 1900.

Voicu Hamsea, protopop-preşedinte. *Ioan Lucaciu*, notar.

Mulţămită publică.

Colnic, 30 Oct. 1900.

Subscrisa prin acésta aduc mulţămita On. Domnĭ jos înşiraţĭ, carĭ au binevoit a contribui la colecta făcută pentru procurarea tabelelor din Istoria naturală şi a altor rechisite pe séma şcólei de fete din Colnic: George Crăciun, notar şi preşed. al com. paroch. 5 cor., Măria Drăgan înv. 5 cor., Ad. Salinschi neguţător 2 cor., Iosif Ieremia preot 1 cor. 50 banĭ, Petru Ieremia preot 1 cor. 50 banĭ, Moisă Crina Luniţa 1 cor. 50 banĭ.

Câte 1 coronă: Tr. Băiăs vice-notar, I. Crina epitrop, I. Todor epitrop, P. Laţcu crâsnic, I. Voin jude, I. Lupşa vice-jude, G. Corbu jurat, G. Popa jurat, Traian Pau jurat, M. Todor Mărian codrean în pens., I. Glavă codrean, I. Crina, Simion Opra, I. Crina Biţu, Trăilă Românu, P. Laţcu Bagiu, I. Opra, I. Truţan Păuţa, Trăilă Păuţa, Dăniiă Vuc Daina, Tulbure Oncea, M. Petrica Bălu, P. Gâscă Miuţ, Iac. Petrica, M. Glavă Moje, M. Truĭcă, I. Laţcu Bugar, I. Meda Ogrin dela dél, N. Magheţ, I. Voin Popa, Tr. Todor Mărian, Ionică Petrica, G. Corbu Târşu, Ilie Uzum, Trăilă Lupşa, P. Miţu Meilă, I. Bîrlea, M. Român, P. Ion, I. Voin Voica, I. Păuţa Pascu, Trăian Gârbonĭ, P. Micloşină, Efta Olariu, Ianăş Păuţa Brânză, P. Laţcu Mĕrta, M. Becinégă Nicóră, I. Gherguţă, I. Todor Mărian, Petru Lucaciu mĕsar, Petru Gâscă Uştăr, I. Pîrţonĭ Taibăr, G. Miţu, Petru Crina de sub cóstă, Const. Lucaciŭ, Trăilă Lepa, M. Paiuş, I. Bulzu, Luca Petrică Ţagu.

Mai puţin de 1 cor.: Il. Ienciŭ Necşa 60 b., Tr. Careba epitrop 60 b., Livia Panticĭ 25 b., Cornel Popovicĭ 20 b., Măriuţa Vida 40 b., N. N. 40 b., Traian Crina 20 b, Ilie Negru 40 b., Mărtin Rus 40 b., I. Popa 20 banĭ.

Dintre **şcolăriţe** au contribuit în banĭ: Măria V. Daina 20 b., Elisaveta Gâscă Uştĕr 20 b., Flórea Anţilă 20 b., Ruja Roşu 20 b., Măria Pascu 20 b., Elisaveta Crina 40 b., Elisaveta Todor 20 b., Maria Gherguţă 20 b., Iconia Todor 20 b., Maria Micloşină 20 b., Scumpina Todor 20 b., Versavia Bîrlea 20 b., Elisaveta Miuţ 20 b., Versavia Laţcu 20 b., Elisaveta Becinégă 20 b., Icónia Ienciŭ 20 b., Măria Crina 20 b., Măria Drăgoi 20 b., Măria Ienciŭ 20 b., Iconia Becinégă 20 banĭ.

Dintre şcolăriţele **corepetitóre**: Iconia Vuc 20 b., Elisaveta Ion 20 b., Silvia Voin 20 b., Anuica Miţu 20 b., Petruţa Careba 20 b., Elis. Glavă 20 b., Valeria Becinégă 20 b., Anuţa Gherguţă 20 b., Elisaveta Micloşină 20 b., Icónia Rus 20 b., Icónia Miţu 20 b., Mărgărie Românu 20 banĭ.

S'a colectat prin subscrisa *87 cor. 40 b.* Dintre carĭ s'a spesat pentru scopul mai sus arătat 83 cor. 40 banĭ, ér restul de 4 cor. se va întrebuinţa pentru procurarea cărţilor pe sĕma bibliotecei dela clasa de fete deja înfiinţată érăşĭ prin colectă în anul 1899.

Măria Drăgan, învĕţătóre.

Minunatele proprietăţĭ ale mierei.

Am arătat în alt articol cât sunt de folositóre albinele agriculturei; acum vom vorbì despre minunatele darurĭ ce are mierea asupra sănĕtăţei.

Bĕtrâniĭ n'aveau atâtea medicamente nu cunosceau higiena de aḑĭ; dér luptau împotriva multor bóle mulţumită unor producte firescĭ, cum e, nu mai departe, mierea, atât de părăsită aḑĭ, dér care avea rol mare în vechime.

Mierea curată conţine zahăr de fructe şi puţin zahăr de trestie sub forma cea mai fină şi mai asimilabilă, de óre-ce e adus în acéstă stare de organele albinelor; pe lângă acésta mai conţine uleiurĭ eterice, din diferite florĭ, amestecate cu acid formic, atât de antiseptic şi care împreună cu cele dintâiŭ dau aroma plăcută şi caracteristică a mierei. Medicĭ însemnaţĭ au dovedit, că mierea curată se mistue mult mai bine, decât zahărul; mierea întrodusă în stomac se absórbe în sânge fără a suferi nicĭ o transformare, întocmai ca apa, pe când zahărul propiŭ ḑis trebue mai întâiŭ sĕ sufere în stomac o seriă de transformărĭ, adecă sĕ fiă adus în acea stare în care se află zahărul din miere.

Aşa fiind, mierea servesce la arderea organismului, şi décă nu hrănesce propriŭ ḑis, dér împlinesce un rol asemĕnător, mărind puterea de viaţă. Şi nu fără drept ḑiceau cei vechĭ, că unele dintre cele mai plăcute darurĭ aduse zeilor era mierea şi untul topit.

Persónele, copiiĭ şi bĕtrânii, carĭ mistue greu, e bine sĕ întrebuinţeze mierea curată în loc de zahăr. Pentru copiiĭ de ţîţă e nespus de folositóre; mierea aţîţă bine-făcĕtor membrana tubului digestiv. Altă proprietate a mierei e că nu lasă sĕ se formeze acide şi o fermentare neprielnică; de aceea un păhar de lapte şi o fălie de pâne orĭ simplă apă caldă cu o lingură de miere, sunt bine-făcĕtóre pentru un stomac slab. Mierea topită într'un pahar de apă e cel mai bun decoct pentru bolnavĭ. De asemenea s'a constatat, că e bună împotriva anemiei şi are o înrîurire bine-făcĕtóre asupra persónelor nervóse.

---

dovedì, că scula bună face meşter vestit, éră el scie s'o întórcă şi cu drépta şi cu stânga.

Ajunse lângă el Leul.

Ei!... d'apoi cine va face politica, — arḑ'o focul — décă nu cei cu capul mare? Eră — pentru povestea nóstră, cine putea sĕ fie acesta altul, decât Leul?! (Bagsémă toţĭ cei marĭ şi tarĭ sunt politicoşĭ.)

Incă tot în minte cu *călăreţul*, ḑicem aşa, Măria sa Leul, nu cumva se sparie pe *om*, orĭ s'o mânce ca adineaorĭ nespălată: face-mĭ cea faţă prietinósă; ba că se dă la poveştĭ cu sbărdaşul.

Vorba vorbă aduce şi după douĕtrei braşóve „ce-o sĕ fie ăsta“ întrébă Leul, arătând spre pat?

— „Hodină pentru împĕratul“, ḑice sbărdaşui: „bun sĕ-ţĭ fie sufletul. După munca şi ostenelele ḑilei, în acéstă alcătuélă are sĕ-şĭ întineréscă puterile sale cu hodina de nópte — nălţatul împĕrat“.

Grăia şi el după nĕcazul lui.

„Bună sculă — ḑice Leul, — sĕ-mĭ facĭ şi mie una“. Dér cu gândul — tot la bucata cea dulce.

(O sĕ-mĭ facă hodina — ḑicea, — apoi icĭ sunt unghiile şi colţişorii mei.)

„Mai mult cu capul, decât cu braţul, socotesce dincolo sbărdaşul, şi face un hămbar puternic şi décă e gata, grăesce-l pe Leu, sĕ între în el, — sĕ-l potrivéscă; că déc'o fi prea strîmt, sĕ-l mai strîmteze, déc'o fi prea scurt, sĕ-l mai scurteze.

— Ce-i ḑice la un dobitoc — fiă el cât de mare?! Se pune Leul în hămbar, éră sbărdaşul, fulger-iute, trage uşa peste el, apoi *culcu* Măria ta.

Décă o fi scăpat Leul din hămbar, cum şi pe ce cale, — povestea nu ni-o spune. Credem totuşĭ, că Domnia-lui acolo şĭ-a aflat „vecĭnica pomenire“, căcĭ drept spune vorba, că tótă pasĕrea pe limba ei piere, şi tot cel-ce face grópă altuia, însu-şĭ cade în ea.

Sbărdaşul şĭ-a mântuit traiul; Leul şĭ-a mâncat mălaiul.

Cel-ce are urechĭ de auḑit, sĕ auḑă.

Fărnaş, 1900 Brumar-mare 12.

Din pricina acidului formic, ce conţine, e un minunat antiseptic; de aceea e bine de dat copiilor spre a-i feri de anghină, difterie şi alte bóle ce se capĕtă prin gură. Mai de mult mierea era o hrană dilnică, ales pentru copii, şi póte şi acestui fapt se datorea lipsa de multe din bólele de adĭ. De asemenea e bună pentru bĕtrânĭ, convalescenţĭ şi lehuze, de vreme ce nu numai ţine loc de hrană fără a obosi stomacul, dér aţîţă într'un mod bine-făcĕtor stomacul. Copiilor palidĭ carĭ n'au poftă de mâncare, şi cărora le plac numai dulceţurile, e bine sĕ li-se dea în locul acestora miere, de vreme ce acésta nu fermentéză şi nu produce atâtea acide stricĕtóre stomacului şi dinţilor. E chiar de prisos sĕ mai spunem, că-i aprópe un medicament pentru persónele, carĭ sufer de laringile şi faringile cronice.

Prin urmare e minunată pentru ómenii, carĭ au de vorbit mult, ca profesorĭ, advocaţĭ, cântăreţi, actorĭ etc. Ca sĕ ne facem o idee de calităţile antiseptice ale mierei, e de ajuns sĕ spunem, că aplicată pe rănĭ le tămădue. Lucrul se esplică, fiind antiseptică, ucide microbii şi isoléză rana de aer. Elveţienii au un obiceiŭ fórte bun; ei beau cafeaua cu lapte, împreună cu un fel de pâne unsă cu unt şi cu miere. Ast-fel au o hrană complectă şi igienică.

Dér pentru tóte aceste calităţĭ ale mierei se cere ca ea sĕ fiă curată şi nefalşificată cu tot felul de melase şi composiţii. Falsificarea mierei é cu atât mai lesne, cu cât dênsa e fórte aromatică şi un sfert de kilo ajunge sĕ falsifice un kilo de melasă.

Am vĕdut comercianţĭ, carĭ nu sciau deosebì o miere falsă de una adevĕrată; şi cu tóte acestea lucrul nu-i de loc greu, décă avem óre-care esperienţă. Lucrul cel mai bun e când ne putem procura miere dela prisăcarĭ, orĭ-cum însĕ tot e bine sĕ putem deosebì mierea falsă de cea adevĕrată.

Mierea curată are proprietatea, că în anotimpurile recĭ se cristaliséză uniform şi forméză un sloiŭ vêrtos: acésta-i un semn sigur de nefalsificare; pe când tóte celel'alte surogate, carĭ se vênd sub numele de miere rafinată, n'au acéstă proprietate. Ér pentru a fi şi mai sigurĭ trebue sĕ scim, că mierea curată se topesce în spirt fără a lăsa deposite. De pe culóre mierea nu se póte cunósce, de-óre-ce acésta atêrnă de culórea florilor cu carĭ s'au hrănit albinele.

(„Universul") **Sofia Nădejde.**

P O V E Ţ E.

Un nou mijloc de a prinde şórecii şi cloţanii este, décă în cursa acestora se picură puţin uleiŭ de roze. Aceste animale c'un miros de tot fin, vrênd nevrênd, sunt atrase de mirosul uleiului în cursă.

*

Ca sĕ atragĭ iepurii din depărtare. Ia foi uscate de pĕtrunjel, légă-le în mănunchĭ şi pune-le în diferite locurĭ. Mirosul lui va aduce pe iepurĭ din depărtare şi atuncĭ, arătăţĭ hărnicia împuşcatului.

*

Cum se ferbe uşor şi bine fasolea, mazĕrea şi lintea? Se apropie şi sfântul post, şi femeile de pe acum încep a se îngriji d'ale postului, dându-şĭ sfaturĭ una alteia. Etă cum învaţă baba satului sĕ fierbă femeile tinere fasolea, lintea şi mazĕrea:

Tóte leguminósele se fierb mai uşor şi sunt mai gustóse, décă se înmóie întâiŭ în apă fierbinte, se spală în urmă bine şi se pune la foc cu apă în clocot. Lintea pierde gustul neplăcut, décă se spală întâiŭ de două-orĭ în apă fierbinte.

*

Geamurile séu ferestrile îngheţate se vor desgheţa la moment, décă le vei şterge cu un burete cu apă sĕrată.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Despre musce.

De câte-orĭ se aşédă o muscă pe unde-va se póte observa, că face nisce mişcărĭ, întocmai ca şi cum şĭ-ar face toaleta.

Mai întâiŭ începe cu picióirele din'apoi, pe care le frécă unul de altul; apoi îşĭ mătură aripiórele şi în urmă picióirele din'ainte, lingêndu-şĭ cu gura cât póte mai mult tot corpul.

La ce face acésta?

Décă luăm un microscop şi observăm bine o muscă, vom vedé, că tot corpul ei e plin de nisce parasite fórte micĭ, pe care îi stinge făcêndu-i gogolóie şi-i mănâncă. Décă observăm o hârtie, pe care a manevrat o muscă în sensul espus, cu ajutorul unui microscop, o vom găsi preserată cu parasite.

Acestea sunt nisce corpurĭ invisibile carĭ plutesc în aer şi se prind de corpul muscelor. A sburat musca în deajuns încât i-s'a umplut corpul de asemenea parasite, atuncĭ se aşéză, ca sĕ se cureţe de ele. — In odăi murdare îşĭ găsesce destulă alimentaţiă, pe când în odăi curate umblă înzadar după pradă.

*

Cum se cunósce un beţiv?

Beţivul mănâncă fórte puţin, căcĭ mistuirea se face anevoe. Pune-l sĕ scóţă limba şi vei vedé că tremură. Întinde-i braţele şi vei vedé asemenea, că tremură, dér mai cu sémă degetile, căcĭ muschii pierd puterea. — Muncesce repede, dér ostenesce curênd. Pune mâna des la frunte. Îi urlă capul. I-se bate inima. Are udul des şi urdinare, acésta după accese. Se înăduşe lesne. Corpul îi este greoi. Chipul îi este schimbător.

Beţivul rabdă puţin la frig. Umblă cu capul în jos. Se pare tot-déuna gânditor, arătând o căinţă. Rĕsuflă greu. Dórme greu. Este iute la măniă şi supĕrăcios. Îi place sĕ se laude. Viséză înfricoşat. Vorbesce cam rĕguşit. Îi plac mai cu sémă acriturile.

El ostenesce curênd la mers. Scuipă şi suflă nasul des, şi acésta mai cu sémă dimineţa. D'au nascere la copiĭ pociţĭ. Femeile mai au lăpădăturĭ. Îi place sĕ umble cu de-ai lui ferindu-se de alţii. Pierde şirul ideilor. Faţa la unii este palidă, la alţii roşiă şi vêrful nasului bătênd în vênĕt. După aceste semne îi putem cunósce pe beţivĭ.

Feriţi-vĕ!....

POSTA REDACŢIUNEI.

„Unui parochian", Heghig. Fiind-că nu ni-ai arătat numele, nu-ţĭ publicăm corespondenţa.

Calendarul sĕptĕmânei.

NOVEMBRE. are 30 dile. BRUMAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	5 S. Galateon	18 Eugeniu
Luni.	6 S. Pavel. arch.	19 Elisabeta
Marţĭ	7 33 m. dela Melit.	20 Felice
Merc.	8 † **Arh Mih., Gavr.**	21 † Intr. în bisr.
Joi	9 S. Onisif., Perf.	22 Cecilia
Vnerĭ	10 S. ap. Olimpiu	23 Clemente
Sâm.	11 M. Mina şi Vict.	24 Ioan botez.

Cursul la bursa din Viena.

Din 16 Novembre n. 1900.

Renta ung. de aur 4%	115.20
Renta de coróne ung. 4%	90.35
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	119.65
Impr. căil. fer. ung. înargint. 4 1/2%	99.â5
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	117.50
Bonurĭ rurale ungare 4%	90 75
Bonurĭ rurale croate-slavone	92.50
Impr. ung. cu premii	161.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	141.—
Renta de argint austr.	98.25
Renta de hârtie austr.	97.95
Renta de aur austr.	115.20
Losurĭ din 1860.	133.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	16.92
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	672.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	661.—
Napoleondorĭ	19.20
Mărcĭ imperiale germane	117.70
London vista.	240.65
Paris vista	.95.87 1/2
Rente de coróne austr. 4%	98.40
Note italiene	90.75

Cursul pieţei Braşov.

Din 17 Novembre. 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.96	Vênd.	18.96
Argint român.	Cump.	18.80	Vênd.	18.88
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.12	Vênd.	19.18
Galbenĭ	Cump.	11.20	Vênd.	11.30
Ruble Rusescĭ	Cump.	127.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	117.60	Vênd.	117.68
Lire turcescĭ	Cump.	10.70	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 1 Novembrie. 1900.

Mesura sĕu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	11	20
„	Grâu mijlociu	10	80
„	Grâu mai slab	10	20
„	Grâu amestecat	8	80
„	Sĕcară frumósă	7	50
„	Sĕcară mijlociă	6	80
„	Orz frumos	7	30
„	Orz mijlociu	6	40
„	Ovĕs frumos	5	20
„	Ovĕs mijlociu	4	20
„	Cucuruz	7	50
„	Mălaiu (meiŭ)	8	70
„	Mazăre	18	—
„	Linte	20	—
„	Fasole	9	40
„	Sĕmênţă de in	21	—
„	Sĕmênţă de cânepă	8	20
„	Cartofĭ	1	50
„	Măzăriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	88
„	Carne de porc	—	88
„	Carne de berbece	—	64
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	50	—
„	Sĕu de vită topit	72	—

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureşianu.***
Redactor responsabil: ***Gregoriu Maior.***

Nr. 95—1900.

Publicare de licitațiune.

Subscrisul senat bisericesc escrie prin acésta licitațiune publică, pentru edificarea bisericei din parochia Rebra-mare (Nagy-Rebra) comitatul Bistrița-Năsĕud, pe basa planului și devisului de spese, aprobat de Prea Ven. Consist. Eppesc al Gherlei, cu clausula de dtto 18 Iulie 1899, sub Nro. 6190, pe ḑiua de 16 Decembre 1900 st. n. la 10 óre a. m

Licitațiunea va fi verbală și cu oferte închise, carĭ vor fi a se aşterne la adresa senatului bisericesc, provĕḑute cu vadiul legal, până la datul licitărei.

Planul și devisul de spese, precum și condițiunile de licitațiune se pot vedé în cancelaria oficiului parochial gr. cat. Rebra-mare, până la ḑiua de licitare.

Prețul de strigare se statoresce cu 30.570 coróne.

Din ședința ținută la 12 Nov. 1900.

Președintele: **Onisim Rotariu**, preot local gr. cat.

Notariul: **Constantin Suciu.**

1060,1—3

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.